

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PA-1857

[Total No. of Pages : 4

[5952]-601

T. Y. B.Com.

361 : BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Q.No. 1 and Q.No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any 3(Three) questions from the remaining questions no. 2,3,4 & 5.

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5 out of 6) [5]

- i) Enforcement of 'The Negotiable Instruments Act' has been implemented in India except J&K _____.
(1 March 1882, 1 September 1872, 1 December 1930)
- ii) The transaction of buying & selling with the help of electronic media are called _____.
(E-Commerce, E-Communication, E-Management)
- iii) A person who buys goods/services for a compensation is called a _____ under section 2(7) of the 'Consumer Protection Act'.
(Trader, Consumer, Supplier)
- iv) _____ is the right granted to the creator of a work of literature under 'Intellectual Property Rights'.
(Trademark, Patent, Copyright)
- v) When the negotiable instruments are not accepted or paid, it is considered as a _____ of negotiable instrument.
(Honour, Dishonor, To cash)

P.T.O.

- vi) _____ means authentication of any electronic record by a subscriber by means of an any electronic method in accordance with the provisions of section 3.

(Digital transaction, Digital signature, Digital contract)

B) Match the following : [5]

Group A

- 1) The Negotiable Instruments Act
- 2) E-Contract
- 3) Consumer protection Act
- 4) TRIPs contract
- 5) National commission

Group B

- a) 20 July, 2020
- b) Bill of exchange
- c) December 1994
- d) Claims amounting to over 2 crore
- e) Web-wrap

Q2) Give the definition of 'The Negotiable Instruments' and explain the features of 'The Negotiable Instruments'. [15]

Q3) What do you mean by 'E-Commerce'? Explain the importance & types of 'E-Commerce'. [15]

Q4) Explain the Provisions of the state and National consumer Grievance Redressal commission under the consumer protection Act. [15]

Q5) Define the 'Patent' and explain the procedure for obtaining a patent and rights of patent holder. [15]

Q6) Write short notes : (Any 3) [15]

- a) Rights of a 'Holder in Due Course'.
- b) Digital Signature.
- c) State consumer protection council.
- d) Organs of 'World Intellectual Property organisation'.
- e) Trademark

PA-1857

[5952]-601

T. Y. B.Com.

361 : BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2, 3, 4 आणि 5 मधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवावेत.

-
- प्रश्न 1) अ) गाळलेल्या जागा भरा. (6 पैकी कोणत्याही 5) [5]
- i) चलन क्षम दस्तऐवज कायद्याची अमलबजावणी पासून जम्मू-काश्मीर वगळता भारतात सर्वत्र केली गेली.
(1 मार्च 1882, 1 सप्टेंबर 1872, 1 डिसेंबर 1930)
- ii) इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांच्या साहाय्याने होणाऱ्या खरेदी-विक्रीच्या व्यवहारांना
असे म्हटले जाते.
(ई - कॉमर्स, ई - संज्ञापन, ई - व्यवस्थापन)
- iii) जी व्यक्ती मोबदला देऊन वस्तू/सेवा खरेदी करते अशा व्यक्तीला ग्राहक संरक्षण कायदा कलम 2 (7) नुसार म्हटले जाते.
(व्यापारी, ग्राहक, पुरवठादार)
- iv) एखादया साहित्यकृतीच्या निर्मात्याला बौद्धिक संपदा अधिकारांतर्गत दिला गेलेला अधिकार म्हणजे होय.
(व्यापारीचिन्ह, पेटंट, कॉपीराईट)
- v) ज्यावेळी एखादया चलनक्षम दस्तऐवजाला स्वीकृती मिळत नाही किंवा त्याचे पैसे प्रदान केले जात नाही; तेव्हा त्याला चलनक्षम दस्तऐवजाचा असे समजले जाते.
(आदर, अनादर, वटवणूक)

- vi) म्हणजेच कोणत्याही इलेक्ट्रॉनिक रेकॉर्डचे कलम 3 च्या वस्तुदीनुसार इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने वर्गणीदाराने केलेले अधिप्रमाणन होय.
(डिजिटल व्यवहार, डिजिटल सही, डिजिटल करार)

ब) योग्य जोड्या जुळवा : [5]

गट अ	गट ब
1) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा	अ) 20 जूलै, 2020
2) ई - करार	ब) विनिमयपत्र
3) ग्राहक संरक्षण कायदा	क) डिसेंबर 1994
4) ट्रिप्स करार	ड) 2 करोडपेक्षा जास्त रकमेचे दावे
5) राष्ट्रीय आयोग	इ) वेब - रॅप

प्रश्न 2) चलनक्षम दस्तऐवजाची व्याख्या सांगून चलनक्षम दस्तऐवजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 3) ई - कॉमर्स म्हणजे काय? ते सांगून ई - कॉमर्सचे महत्त्व आणि प्रकार स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 4) ग्राहक संरक्षण कायद्यातर्गत असणाऱ्या राज्य आणि राष्ट्रीय ग्राहक तक्रार निवारण आयोगाच्या तरतुदी स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 5) पेटंटची व्याख्या सांगून, पेटंट मिळवण्याची कार्य-पद्धत आणि पेटंटधारकाचे अधिकार स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 6) टिपा द्या : (कोणत्याही 3) [15]

- अ) यथाविधीधारकाचे विशेष हक्क
- ब) डिजिटल सिग्रेचर
- क) राज्य ग्राहक संरक्षण परिषद
- ड) जागतिक बौद्धिक संपत्तीनेची साधने
- इ) व्यापारीचिन्ह

Total No. of Questions: 4]

SEAT No. :

PA-2708

[5952]-602 A

[Total No. of Pages : 5

T.Y.B. Com.

362 : ADVANCED ACCOUNTING-II

(2019 Pattern) (Semester-VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Q1 is compulsory.
- 2) Solve any 2 Questions from remaining Q.No 2,3 and 4.

Q1) a) Fill in the blanks (Any five out of 7) [5]

- i) Co-operative Societies are not formed for earning _____.
 - a) Profit
 - b) Assets
 - c) Liabilities
 - d) Cash flows
- ii) A _____ is a subordinate division of a central office.
 - a) Balance sheet
 - b) Fund flow statement
 - c) Co-operative Society
 - d) Branch
- iii) The _____ branches are not allowed to make their own purchases from open market.
 - a) Dependent
 - b) Sub
 - c) Tree
 - d) Variable
- iv) Forensic Accounting provides an accounting analysis suitable to be used in _____ Proceedings.
 - a) Foreign
 - b) national
 - c) international
 - d) legal
- v) Liquidity ratios measures the ability of a firm to meet its _____ obligations.
 - a) Short term
 - b) profit
 - c) loss
 - d) wealth
- vi) Balance sheet is a position statement that determines liquidity and _____ position.
 - a) Overall performance
 - b) solvency
 - c) long term
 - d) short term
- vii) Ratio analysis is the most useful technique for analyzing _____ statements scientifically.
 - a) Financial
 - b) scientific
 - c) statistical
 - d) organizational

P.T.O.

- b) True or False (Any five out of 7) [5]
- Ratio analysis ensures effective cost control.
 - The long term analysis of financial statements is mainly concerned with stability and revenue earning potential of the concern.
 - The price specified in the options contract is known as option price.
 - Derivatives markets help to increase savings and investments in the long run.
 - Commission payable to Branch Manager is always debited to Branch account.
 - The branch which keeps full system of accounting is said to be an independent one.
 - The final accounts of Co-operative Societies are required to be approved by the members in the Annual General Meeting.
- c) Match the following. [5]
i) Home Branch	Inflow and outflow of cash
ii) Futures	Logical Thinking Process
iii) Artificial Intelligence	2:1
iv) Cash Flows	Inland Branch
v) Ideal Current Ratio	More Liquid
- d) Short Notes (Any three out of five) [15]
- Accounting for Corporate Social Responsibility.
 - Meaning of Ratio Analysis.
 - Explain the concept of Forensic Accounting.
 - Explain Profitability Ratios.
 - Use of Artificial Intelligence in Accounting.

Q2) From the following Trial Balance of Udyaya Co-operative Purchases and Sales Society Ltd as on 31/03/2021 prepare Trading Account, Profit and Loss Account for the year ended 31/03/2021 and Balance Sheet as on that data after consideration the adjustment given there after [20]

Trial Balance as on 31/03/2021

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Share Capital		1,68,000
Reserve Fund		3,000
Creditors for Purchases		20,000
Profit and Loss Account 01/04/2020		8,000
Profit for the year		80,000
Opening Stock	1,96,000	
Furniture and Equipments	62,000	

Container Deposit	16,000	
Sundry Debtors	30,000	
Salaries	1,50,000	
Commission	44,000	
Rent and Taxes	23,000	
Postages	4,000	
Travelling and Conveyance	9,000	
Printing and Stationery	7,000	
Dividend paid	7,900	
Admission fees		1,000
Purchases	31,70,000	
Coolie charges, freight, cartage	80,000	
Investments	1,20,000	
Sales		38,10,000
Cash in Hand	2,100	
Bank Balance	200,000	
Development Fund		4,000
	41,2,1000	41,21,000

Other Information

- i) Closing stock is valued at Rs. 2,20,000.
- ii) Outstanding Rent Rs. 2,000.
- iii) Commission payable Rs. 10,000.
- iv) Rs. 4,000 salary was paid as advance as on 31/03/2021.
- v) Provide for Audit fees Rs. 8,000.
- vi) The Society declared 5% Dividend on its paid up capital as on 31/03/2020 for the year. The Society transferred 25% of its profit for the year ended 31/03/2020 to Reserve fund and also transferred. Rs. 4,000 to Development fund approved in the general meeting held on 31/10/2020.
- vii) Accrued Income on Investment Rs. 10,000.
- viii) The Directors recommend 10% Dividend for the current year.
- ix) Provide 10% Depreciation on furniture and equipments.

Q3) The following is the Profit and Loss for the year ending 31st March 2021 and Balance sheet as on that data of C Ltd. **[20]**

Dr. Profit and Loss Account for the year ending 31st Marh 2022

Particulars	Amount	Particulars	Amount
To Opening Stock	10,000	By Sales	1,00,000
To Purchases	55,000	By Closing Stock	15,000
To Gross Profit c/d	50,000		
Total	1,15,000	Total	1,15,000
To Office Expense	15,000	By Gross Profit b/d	50,000
To Interest	3,000		
To Selling Expense	12,000		
To Net Profit c/d	20,000		
Total	50,000	Total	50,000

Balance Sheet as on 31st March 2022

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Share Capital Shares at 10 each	1,00,000	Land and Building	50,000
Profit and Loss	20,000	Plant and Machinery	30,000
Creditors	25,000	Stock	15,000
Bills Payable	15,000	Debtors	15,000
		Bills Receivable	12,500
		Cash at Bank	17,500
		Furniture	20,000
Total	1,60,000	Total	1,60,000

Other Information

- a) Average Debtors Rs. 12,500
- b) Credit Purchases Rs. 40,000
- c) Credit Sales Rs. 80,000

Calculate –

- i) Stock Turnover Ratio
- ii) Debtors Turnover Ratio
- iii) Creditors Turnover Ratio
- iv) Gross Profit Ratio
- v) Net Profit Ratio

Q4) Bharat Traders has a branch at Surat to which goods are supplied by Head office at 25% on cost price. Branch remits all cash received by the Head Office and all expenses except petty cash expenses of the branch are paid by the Head Office by cheques.

Prepare Surat Branch Account, Branch Debtors Account and Branch Petty Cash Account in the books of Bharat Traders, Baroda taking into consideration in the following information for the year 2021-2022 **[20]**

Particulars	Balances as on 1 st April 2021	Balances as on 31 st March 2022
Stock in Trade	1,00,000	57,600
Debtors	10,000	54,000
Cash in hand	100	-

Goods sent to branch	2,00,000
Total Sales	3,00,000
Cash received from Debtors	1,90,000
Goods returned by Debtors	2,000
Discount allowed to customers	4,000
Allowances to Customers	2,000
Bad Debts written off	4,000
Bills receivable from debtors	4000
Cheques sent to branch offices for expenses	
i) Salaries	9,530
ii) Rent	2400
iii) Advertisement	1,200
Petty Expenses at Branch	950
Petty Cash remittances to branch	1,000

The branch manager is entitled to a commission of 10% on Branch Profits before charging such commission.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PA-1859

[Total No. of Pages : 4

[5952]-603

T.Y. B.Com.

BUSINESS ECONOMICS

**363 : Indian and Global Economic Development - II
(2019 CBCS Pattern) (Semester - VI) (Regular)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Que. 1 and Que. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from the remaining question no. 2, 3, 4 & 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any five):

[5]

- i) The human development index released from _____.
 - a) 1947
 - b) 1950
 - c) 1990
 - d) 2014
- ii) F.D.I. stands for _____.
 - a) Foreign direct investment
 - b) Foreign Direct Inter-vention
 - c) Foreign domestic investment
 - d) Fast direct investment
- iii) India is the founder member of _____.
 - a) ASIAN
 - b) SAARC
 - c) USA
 - d) UAE
- iv) International trade means _____.
 - a) Trade between countries
 - b) Trade between regions
 - c) Trade between provinces
 - d) Trade between two states
- v) The Multidimensional Poverty Index(M.P.I.) is released by _____.
 - a) World Bank
 - b) World Economic Forum
 - c) U.N.D.P.
 - d) Asian development bank
- vi) _____ means a systematic record of all economic transactions between one country and rest of the world.
 - a) Balance of Trade
 - b) Balance of Transactions
 - c) Budget
 - d) Balance of payments

P.T.O.

B) Match the following :

[5]

A	B
i) I.M.F.	a) Balance of Trade
ii) G.D.I.	b) International Bank for Reconstruction and Development
iii) World Bank	c) Gender Development Index
iv) EXIM Policy	d) International Monetary fund
v) Current Account	e) Foreign Trade Policy

Q2) Explain the role of human resources in economic development. [15]

Q3) Explain the role of foreign capital in economic development. [15]

Q4) Explain the India's recent foreign trade policy. [15]

Q5) Explain the functions of SAARC. [15]

Q6) Write Short Notes (any three): [15]

- a) Human Poverty Index.
- b) Limitations of foreign capital.
- c) Convertibility of Indian Rupee on current Account.
- d) BRICS.
- e) Global Hunger Index.

PA-1859

T.Y. B.Com.

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 70

[5]

- 3

ब) खालील जोड्या जुळवा :

[5]

‘अ’ गट

‘ब’ गट

i) आय. एम. एफ. (I.M.F.)

अ) व्यापार तोल

ii) जी. डी. आय. (GDI)

ब) आंतरराष्ट्रीय पुननिर्माण व विकास बँक

iii) जागतिक बँक

क) लिंग विकास निर्देशांक

iv) इक्विम पॉलिसी

ड) आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी

v) चालु खाते

इ) विदेशी व्यापार धोरण

प्र.2) आर्थिक विकासातील मानवी संसाधनाची भूमिका स्पष्ट करा.

[15]

प्र.3) आर्थिक विकासातील परकीय भांडवलाची भूमिका स्पष्ट करा.

[15]

प्र.4) भारताचे सद्याचे विदेश व्यापार धोरण स्पष्ट करा.

[15]

प्र.5) सार्कची कार्ये स्पष्ट करा.

[15]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

अ) मानवी दारिद्र्य निर्देशांक

ब) परकीय भांडवलाच्या मर्यादा

क) चालु खात्यावरील भारतीय रुपयाची परिवर्तनीयता

ड) ब्रिक्स (BRICS)

इ) जागतिक भूक निर्देशांक

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PA-1860

[Total No. of Pages : 4

[5952]-604

T.Y. B.Com. (Semester - VI)

363 : INTERNATIONAL ECONOMICS - II

(2019 Pattern) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any Three Questions from the Question No. 2 to Question No. 5.
- 3) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any 5) : [5]

- i) International bank for reconstruction and development also popularity called _____.
 - a) World Bank
 - b) Monetary Fund
 - c) European Bank
 - d) Central Bank
- ii) Current Account of Balance of Payment records _____.
 - a) Exports and imports of consumers goods
 - b) Exports and imports of capital goods
 - c) Inflow of Investment
 - d) Out flow of Investment
- iii) Balance of trade is in surplus when _____.
 - a) The value goods of exports is greater than the value of goods of imports
 - b) The value goods of exports is equal to the value of goods of imports
 - c) The value goods of the exports is less than the value of goods of imports
 - d) The value capital goods of exports is equal the value of capital goods of imports
- iv) A disequilibrium in Balance of Payment can also be corrected by _____.
 - a) Demonitisation
 - b) Devaluation
 - c) Revaluation
 - d) Depreciation

P.T.O.

- v) Balance of Payment of country does not include _____.
 a) Current Account b) Capital Account
 c) Money Account d) Miscellaneous Account
- vi) _____ is a component of invisible exports.
 a) Software Services b) Machineries
 c) Equipments d) Medicines

B) Match the Pairs. [5]

A - Group

B - Group

i) Brain Drain	a) SARC
ii) Foreign Capital	b) Current and Capital Account
iii) Foreign Exchange	c) Foreign Direct Investment
iv) Balance of Payment	d) Labour Migration
v) Regional Organisations	e) Fix and Flexible Exchange Rate

Q2) What is meant by Balance of Trade and Balance of Payment? Explain difference between Balance of Trade and Balance of Payments. [15]

Q3) Explain the Purchasing Power Parity Theory. [15]

Q4) Explain the Role of Multinational Corporations. [15]

Q5) Explain the Organisation and Functions of International Monetary Fund. [15]

Q6) Write Short Note (Any 3) : [15]

- Disequilibrium in Balance of Payment.
- Determination of Foreign Exchange Rate.
- Foreign Direct Investment.
- WTO.
- BRICS.

[5952]-604

T.Y. B.Com. (Semester - VI)

363 : INTERNATIONAL ECONOMICS - II

(2019 Pattern) (CBCS)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि 6 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही - 5) [5]
- i) आंतरराष्ट्रीय पुनर्बांधणी आणि विकास बँक या नावाने लोकप्रिय आहे.
अ) जागतिक बँक ब) नानेनिधी
क) युरोपियन बँक ड) मध्यवर्ती बँक
- ii) हा व्यवहार तोलाच्या चालू खात्यामध्ये नोंदविला जातो.
अ) उपभोग्य वस्तूंची आयात निर्यात
ब) भांडवली वस्तूंची आयात निर्यात
क) गुंतवणूकीचा ओध
ड) गुंतवणूकीचा बहिर्गत प्रवाह
- iii) व्यापारतोल आधिक्यामध्ये असतो जेव्हा
अ) वस्तूंच्या निर्यातीचे मूल्य आयात मूल्यापेक्षा जास्त असणे
ब) वस्तूंचे निर्यात मूल्य आयात मूल्या बरोबर असणे
क) वस्तूंचे निर्यात मूल्य आयात मूल्यापेक्षा कमी असणे
ड) भांडवली वस्तूंच्या निर्यातीचे मूल्य आयात मूल्या बरोबर असणे
- iv) व्यवहारतोलातील असमतोल मूळे दूर केला जावू शकतो.
अ) नोदबंदी ब) अवमूल्यन
क) पुनर्मूल्यांकन ड) घसारा

- v) एखाद्या देशाच्या व्यवहार तोलामध्ये घटक समाविष्ट नसतो.
 अ) चालूखाते ब) भांवडली खाते
 क) चलन खाते ड) इतर खाते
- vi) हा निर्यातीचा अद्रव्य भाग आहे.
 अ) सॉफ्टवेअर सेवा ब) मशिनरी
 क) सामग्री ड) औषधे

ब) जोड्या लावा.

[5]

अ - गट

ब - गट

i) प्रतिभा पलायन	अ) सार्क
ii) परकिय भांडवल	ब) चालू व भांवडली खाते
iii) परकिय विनिमय	क) परकिय प्रत्यक्ष गुंतवणूक
iv) व्यवहारतोल	ड) श्रमिक स्थलांतर
v) प्रादेशिक संघटना	इ) स्थिर व बदलते विनिमय दर

प्रश्न 2) व्यापारतोल आणि व्यवहारतोल म्हणजे काय? व्यापारतोल आणि व्यापारतोल यातील फरक स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 3) क्रयशक्ती समता सिद्धांत स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 4) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 5) आंतरराष्ट्रीय नानेनिधीची कार्ये आणि संघटन स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) व्यवहारतोलातील असमतोल
 ब) परकिय विनिमयदर निर्धारण
 क) थेट विदेशी गुंतवणूक
 ड) जागतिक व्यापार संघटना (WTO)
 इ) ब्रिक्स

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PA-1861

[Total No. of Pages : 6

[5952]-605

T.Y. B.Com.

364 : AUDITING & TAXATION - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Define the following Terms (any 4) : **[8]**

- i) Person
- ii) Previous year (P.Y)
- iii) Perquisites
- iv) Composite Rent
- v) Net Annual value

b) Write short notes on (any 3) : **[12]**

- i) Advance Tax
- ii) Deduction U/S 80G
- iii) Capital Expenditure
- iv) Agricultural Income

Q2) Solve problems (Any 2) : **[16]**

a) Compute Net Taxable salary of Mr. Gopi, for the A.Y. 2022-23 from the following particulars. **[8]**

- i) Basic salary ₹ 18000 p.m.
- ii) DA ₹ 300 p.m. (Which enters the retirement benefits as per term of employment)
- iii) Bonus ₹ 6000 p.a.
- iv) Rent free accomodation in Delhi provided by X ltd, the employer. (Accomodation is owned by employer).
- v) Entertainment Allowance ₹ 750 p.m.

P.T.O.

- vi) Employer's contribution to RPF is ₹ 22500 p.a.
- vii) Interest on RPF balance is 12% p.a. is ₹ 27000.
- viii) He has been provided with a car for personal and official use along with driver. The maintenance of expenses are paid by employer car is 1800 cc.

- b) Compute Income from House property of Mr. Sharma for the A.Y. 2022-23 from the following particulars. [8]

Particulars	₹
Municipal Value	90000
Fair Rent	92500
Standard Rent	87500
Annual Rent	84000
Unrealised Rent	21000
Vacancy period	1 month
Municipal Taxes	15%
Interest on loan	17500

- c) The following is Profit & Loss Account of Mr. Shinde for the year ended on 31.3.2022. Compute his Income from Business. [8]

Dr. Profit & Loss A/c		Cr	
Particulars	₹	Particulars	₹
To Salary	35000	By Gross profit	103250
To Bonus	4200	By Interest Received	14000
To Advertisement	5250	By Commission	1750
To Entertainment Expenses	4375	By House Rent Received	35000
To Telephone Expenses	3500		
To Car Expenses	10500		
To Donation	3500		
To Misc. Expenses	7000		
To Interest on loan	2625		
To Income Tax	2100		
To Depreciation	4200		
To Net profit	71750		
Total	154000	Total	154000

Other Information :

- i) Salary includes ₹ 7000 paid to domestic servant.
- ii) Car expenses include 1/3rd for personal use.
- iii) Depreciation allowable as per Income Tax Act is ₹ 3150.
- iv) Actual Bad debts suffered by Mr. Shinde amounted to ₹ 700.
- v) Loan has been taken for Business purpose.

Q3) Mr. Prakash has given the following particulars of his income and savings for the financial year ending on 31.3.2022. **[14]**

Gross salary ₹ 722700

Profit from Business ₹ 135000

Interest on Govt. securities ₹ 3420

Income from House property ₹ 13500

He paid professional Tax ₹ 2500

Income Tax paid ₹ 45000

He paid ₹ 9180 for LIC premium

He Deposited in PPF ₹ 9000

He invested ₹ 4500 in NSC and made F.D. for 5 years in State Bank of India ₹ 45000

Compute his Taxable Income for the A.Y. 2022-23 Tax Liability under

- a) Taxation under old Regime.
- b) Taxation under new Regime.

Total No. of Questions : 3]

PA-1861

[5952]-605

T.Y. B.Com.

364 : AUDITING & TAXATION - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) : [8]
- i) व्यक्ती
 - ii) कर आकारणी वर्ष / आर्थिक वर्ष
 - iii) सोयी व सुविधा
 - iv) एकत्रित भाडे
 - v) निव्वळ वार्षिक मुल्य
- ब) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) : [12]
- i) आगाऊ कर
 - ii) कलम 80 जी अंतर्गत वजावट
 - iii) भांडवली खर्च
 - iv) कृषी उत्पन्न
- प्रश्न 2)** उदाहरणे सोडवा (कोणतेही दोन) : [16]
- अ) श्री. गोपी यांची कर निर्धारण वर्ष 2022-23 करिता खालील दिलेल्या माहितीवरून पगारापासून मिळणारे निव्वळ उत्पन्न शोधा. [8]
- i) मुळ पगार ₹ 18000 प्रति महा
 - ii) महागाई भत्ता ₹ 300 प्रति महा (सेवानिवृत्ती लाभासाठी गृहित धरावा)
 - iii) बोनस ₹ 6000 प्रति वर्ष
 - iv) कंपनीचे मालक श्री एक्स यांच्या मालकीचे घर दिल्ली येथे असून त्यांनी श्री गोपी यांना मोफत भाडे तत्वावर घर दिले आहेत.
 - v) करमणुक भत्ता ₹ 750 प्रति महा.
 - vi) मान्यताप्राप्त भविष्य निर्वाह निधी मध्ये मालकाने ₹ 22500 प्रति वर्ष अंशदान केले आहे.

- vii) मान्यताप्राप्त भविष्य निर्वाह निधीचे व्याज 12% प्रति वर्ष रुपये 27000 इतके आहे.
viii) कंपनीने त्यांना 1800 cc ची कार ड्रायव्हर सह कार्यालयीन व खाजगी कामासाठी दिलेली आहे. याचा सर्व खर्च हा कंपनीचा मालक करतो.

ब) श्री. शर्मायांचे घरापासुन मिळणारे उत्पन्न कर निर्धारण वर्ष 2022-23 मध्ये खाली दिलेल्या माहितीवरून शोधा. [8]

तपशील	₹
नगरपालीका मुल्यांकन	90000
वाजवी भाडे	92500
मानक भाडे	87500
वार्षिक भाडे	84000
अवास्तव भाडे	21000
रिक्त कालावधी	1 महिना
नगरपालीका कर	15%
कर्जावरील व्याज	17500

क) श्री शिंदे यांचे 31 मार्च 2022 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षाच्या नफा तोटा पत्रकावरून व्यवसायापासुन मिळणारे उत्पन्न शोधा. [8]

Dr. नफा तोटा पत्रक Cr

विवरण	₹	विवरण	₹
पगार	35000	ढोबळ नफा	103250
बोनस	4200	व्याज	14000
जाहीरात खर्च	5250	कमिशन	1750
करमणुकीचा खर्च	4375	घरभाडे	35000
टेलीफोन खर्च : दुरध्वनी खर्च	3500		
गाडी खर्च	10500		
देणगी	3500		
विविध खर्च	7000		
कर्जावरील व्याज	2625		
आयकर	2100		
घसारा	4200		
निव्वळ नफा	71750		
एकुण	154000	एकुण	154000

इतर माहिती :

- i) पगाराअंतर्गत रु. 7000 हे घरगुती कामगारावर खर्च केलेले आहेत.
- ii) गाडी खर्चात 1/3 हा वैयक्तीक खर्च आहे.
- iii) आयकर कायद्याप्रमाणे मान्य घसारा रु 3150 आहे.
- iv) श्री शिंदे यांचे प्रत्यस बुडीत कर्ज रु. 700 आहे.
- v) कर्ज हे व्यवसायासाठी घेतलेले आहे.

प्रश्न 3) श्री. प्रकाश यांनी आर्थिक वर्ष 31.3.2022 रोजी त्यांच्या उत्पन्न व बचतीची माहिती खालील प्रमाणे दिली आहे. [14]

वेतनापासुन मिळणारे ढोबळ उत्पन्न ₹ 722700

व्यवसायापासुन मिळणारे उत्पन्न ₹ 135000

सरकारी रोढयावर मिळणारे व्याज ₹ 3420

घरापासुन मिळणारे उत्पन्न ₹ 13500

प्रकाश यांनी व्यवसाय कर ₹ 2500 अदा केला आहे.

आयकर ₹ 45000 अदा केलेले आहे.

प्रकाश यांनी जीवन वीमा हात्यापोटी रु 9180 भरलेले आहे.

प्रकाश यांनी सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधी रु. 9000 जमा केलेला आहे.

प्रकाश यांनी राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रात ₹ 4500 गुंतवणुक केलेली असुन

स्टेट बँक ऑफ इंडीयात ₹ 45000 मुदत ठेव 5 वर्षासाठी केली आहे.

दिलेल्या माहितीवरुन करनिर्धारण वर्ष 2022-23 करिता श्री प्रकाश यांचे करपात्र उत्पन्न व कर दायित्व शोधा.

अ) जुन्या कर आकारणी नियमानुसार

ब) नविन कर आकारणी नियमानुसार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1862

[Total No. of Pages : 4

[5952]-606

T.Y. B.Com.

365 (a) : BUSINESS ADMINISTRATION - II
Human Resource Management & Marketing
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Fill in the blank with most appropriate alternative (Any 5) : **[5]**

- i) _____ is an objective of marketing.
 - a) Profitable sales volume
 - b) Improve the quality of product
 - c) Product Development
 - d) None of the above
- ii) Mass Marketing is _____.
 - a) A strategy
 - b) An Advertisement
 - c) Product life cycle
 - d) None of the above
- iii) Brand can be prepared through _____.
 - a) Logo
 - b) Name
 - c) Sound
 - d) All of the above
- iv) _____ buy products & _____ use product.
 - a) Consumer & Customers
 - b) Customers & consumer
 - c) Buyers & Sellers
 - d) Buyers & customers

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-1862

[5952]-606

T.Y. B.Com.

365 (a) : BUSINESS ADMINISTRATION - II
Human Resource Management & Marketing
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक हे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही 5) : **[5]**

- i) हा विपणनाचा उद्देश आहे.
अ) मोठ्या प्रमाणावर फायदेशीर विक्री
ब) उत्पादनाची गुणवत्ता सुधारणे
क) वस्तू विकास
ड) वरील पैकी काहीही नाही
- ii) मोठ्या प्रमाणावरील विपणन हे आहे.
अ) धोरण
ब) जाहिरात
क) वस्तू जीवनचक्र
ड) वरील पैकी काहीही नाही
- iii) च्या साहाय्याने व्यापारी चिन्ह तयार केले जाते.
अ) लोगो
ब) नाव
क) ध्वनी
ड) वरील सर्व
- iv) वस्तू खरेदी करतात आणि वस्तूंचा वापर करतात.
अ) उपभोक्ता आणि ग्राहक
ब) ग्राहक आणि उपभोक्ता
क) खरेदीदार आणि विक्रेता
ड) खरेदीदार आणि ग्राहक
- v) सामाजिक विपणन संकल्पना शी संबंधित आहे.
अ) उत्पादन
ब) ग्राहक शिक्षण
क) समाज
ड) वरीलपैकी सर्व

vi) हे 'डिजीटल विपणनामध्ये समाविष्ट होत नाही.

अ) टी.व्ही.

ब) रेडीओ

क) किंमत फलक

ड) वरील सर्व

ब) जोड्या लावा :

[5]

रकाना 'अ'

रकाना 'ब'

i) विक्री

अ) पर्यावरणीय सुरक्षितता

ii) संवेष्टन

ब) वर्तमानपत्र

iii) किंमत पद्धती

क) किरकोळ खर्च किंमत

iv) जाहिरतीचा प्रकार

ड) आकर्षक कव्हर

v) हरीत विपणन

ई) उत्पादनाधारीत दृष्टीकोण

प्रश्न 2) टिपा लिहा (कोणत्याही 2) :

[10]

अ) विपणनाची व्याप्ती

ब) विपणन मिश्रचे 7 पी

क) हरीत विपणन

ड) किंमत निश्चितीचे उद्देश

प्रश्न 3) अ) बाजारपेठ व्याख्या द्या. बाजारपेठेचे प्रकार स्पष्ट करा.

[8]

ब) विपणन मिश्रवर परीणाम करणारे पर्यावरणीय घटक स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) वस्तू जीवन चक्र म्हणजे काय? वस्तूजीवन चक्राची आवश्यकता स्पष्ट करा.

[8]

ब) विपणनातील नवीन प्रवाह स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1863

[Total No. of Pages : 4

[5952]-607

T. Y. B.Com. (Semester - VI)

BANKING & FINANCE (Special Paper - II)

Financial Market and Institutions in India - II (365 B)

(2019 Pattern) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5) :

[5]

- i) _____ is an index of Bombay Stock Exchange.
 - a) NIFTY
 - b) SENSEX
 - c) BANK NIFTY
 - d) NASDAQ
- ii) _____ companies are comprises in the NIFTY index of National Stock Exchange.
 - a) 30
 - b) 100
 - c) 50
 - d) 500
- iii) The lot size of NIFTY option is _____.
 - a) 25
 - b) 40
 - c) 75
 - d) 50
- iv) Life insurance corporation was founded on _____.
 - a) September 1, 1956
 - b) December 6, 1960
 - c) April 1, 1949
 - d) March 1, 1969
- v) _____ is not a Non Banking Financial Institution.
 - a) Bajaj Finance
 - b) Tata Capital Finance
 - c) LIC
 - d) State Bank of India
- vi) Zindagi ke Sath Bhi Zindagi ke Baad Bhi
 - a) GIC
 - b) LIC
 - c) IDBI
 - d) IRDA

P.T.O.

B) Match the following : [5]

1) BSE	a) Insurance Industries
2) SEBI	b) Commodity
3) Gold	c) 1875
4) Muthoot Finance	d) 1992
5) IRDA	e) NBFC

Q2) Write short notes : (Any two) [10]

- a) Merchant Banking
- b) Cash Market
- c) Working of LIC
- d) Organization of SEBI

Q3) a) Explain Bombay Stock Exchange. [8]

b) Explain the types of Stock Trading. [7]

Q4) a) Explain the functions of Lease financing. [8]

b) Explain the working of SEBI. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1863

[5952]-607

T. Y. B.Com. (Semester - VI)

BANKING & FINANCE (Special Paper - II)

Financial Market and Institutions in India - II (365 B)

(2019 Pattern) (CBCS)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही 5) [5]

- i) हा मुंबई भाग बाजाराचा (BSE) निर्देशांक आहे.
अ) निफ्टी ब) सेन्सेक्स
क) बॅक निफ्टी ड) नॅस्डॅक
- ii) राष्ट्रीय भाग बाजाराच्या निफ्टी या निर्देशांकात कंपन्या समाविष्ट आहेत.
अ) 30 ब) 100
क) 50 ड) 500
- iii) निफ्टी ऑप्शनचा लॉट आकार असतो.
अ) 25 ब) 40
क) 75 ड) 50
- iv) आयुर्विमा महामंडळाची (LIC) स्थापना रोजी झाली.
अ) 1 सप्टेंबर 1956 ब) 6 डिसेंबर 1960
क) 1 एप्रिल 1949 ड) 1 मार्च 1969
- v) ही बँकेतर वित्तीय संस्था नाही.
अ) बजाज फायनान्स ब) टाटा कॅपिटल फायनान्स
क) एल.आय.सी. ड) भारतीय स्टेट बँक
- vi) 'जिंदगी के साथ भी और जिंदगी के बाद भी' हे घोषवाक्य चे आहे.
अ) जी.आय.सी. ब) एल.आय.सी.
क) आय.डी.बी.आय. ड) आय.आर.डी.ए.

- ब) जोड्या जुळवा. [5]
1) बी.एस.ई	अ) विमा व्यवसाय
2) सेबी	ब) कमोडिटी
3) सोने	क) 1875
4) मुथ्युट फायनान्स	ड) 1992
5) आय. आर. डी. ए.	इ) एन. बी. एफ. सी.

- प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- अ) मर्चंट बँकिंग
ब) रोखे बाजार
क) आयुर्विमा मंभामंडळाची कार्यपद्धती
ड) सेबीचे संघटन

- प्रश्न 3) अ) मुंबई भागबाजार स्पष्ट करा. [8]
ब) शेअर ट्रेडिंगचे प्रकार स्पष्ट करा. [7]

- प्रश्न 4) अ) भाडेपट्टा वित्तपुरवठ्याची कार्ये स्पष्ट करा. [8]
ब) सेबीची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1887

[Total No. of Pages : 4

[5952]-608

T. Y. B.Com.

365 (C) : BUSINESS LAW & PRACTICES - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blank with the most appropriate alternative (any Five)
[5]

- i) Company Law in India has been modelled on the _____
Company Law.
(English, American, Russian)
- ii) The term ‘ _____ ’ is defined as ‘the act or an instance of
unjustly exercising power.
(Mismanagement, Oppression, Abuse)
- iii) As per majority rule, a resolution passed by the majority of members
is binding on the company and consequently on the _____.
(Minority, Creditors, Directors)
- iv) _____ means a peaceful or willing full settlement of a dispute
by mutual adjustment and concessions.
(Compromise, Arrangement, Arbitration)
- v) Corporations are controlled and directed by _____.
(Corporate Ethics, Corporate Governance, Corporate Code)
- vi) Corporate Governance is a form of _____.
(Self-Regulation, Government Control, External regulations)

P.T.O.

B) Match the following : [5]

Column A	Column B
1) The Companies Act, 1956	a) Investigate into the affairs of the company
2) Inspection	b) Ministry of Corporate Affairs
3) Mismanagement	c) Cadbury Committee
4) Good Governance & Accountability	d) Bhabha Committee
5) Management of all companies in India	e) Conducting affairs in some prejudicial, dishonest or inept manner

Q2) Write short note : (Any 2) [10]

- a) Social Responsibilities of Companies.
- b) Explain the concept of Oppression.
- c) Scheme of Compromise and Arrangement.
- d) Corporate Governance

Q3) a) What is Company? Explain the characteristics of company. [8]

- b) What is meant by “Majority Rule and Minority Rights” under Companies Act? [7]

Q4) a) Explain the rights and duties of inspector. [8]

- b) Explain the key features of corporate governance. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1887

[5952]-608

T. Y. B.Com.

365 (C) : BUSINESS LAW & PRACTICES - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडे दिलेली संख्या पूर्ण गुण दर्शवतात.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5) [5]
- i) भारतातील कंपनी कायदा कंपनी कायद्यावर आधारित आहेत.
(इंग्रजी, अमेरिकन, रशियन)
- ii) '.....' या संज्ञेची व्याख्या 'कायदा किंवा अन्याय्यपणे सत्ता वापरण्याचे उदाहरण' अशी करण्यात आली आहे.
(गैरव्यवस्थापन, वडपशाही, गैरवर्तन)
- iii) बहुमताच्या नियमानुसार, बहुसंख्य सभासदांनीपास केलेला ठराव कंपनीवर आणि वर बंधनकारक असतो.
(अल्पसंख्यांक, ऋणको, संचालक)
- iv) म्हणजे परस्पर समायोजन आणि सवलतींद्वारे विवादाचा शांततापूर्ण किंवा स्वेच्छेने पूर्ण निपटारा करणे.
(तडजोड, व्यवस्था, लवाद)
- v) व्यावसायिक संस्थांचे नियंत्रण आणि निर्देशन द्वारे केले जाते.
(व्यावसायिक नितीमुल्ये, कॉर्पोरेट प्रशासन, व्यावसायिक संहिता)
- vi) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स हा चा एक प्रकार आहे.
(स्वयं-नियमन, सरकारी नियंत्रण, बाह्य नियमन)

ब) योग्य जोड्या जुळवा :

[5]

रकाना अ	रकाना ब
1) कंपनी कायदा 1956	अ) कंपनीच्या कारभाराची चौकशी
2) तपासणी	ब) कॉर्पोरेट व्यवहार मंत्रालय
3) गैरव्यवस्थापन	क) कॅडबरीसमिती
4) सु-शासन आणि उत्तरदायित्व	ड) भाभासमिती
5) भारतातील सर्व कंपन्यांचे व्यवस्थापन	ड) काही पूर्वग्रहदूषित, अप्रामाणिक किंवा अयोग्य पद्धतीने व्यवहार करणे

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणत्याही 2)

[10]

- अ) कंपनीच्या सामाजिक जबाबदाऱ्या.
- ब) दडपशाहीची संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) तडजोड आणि व्यवस्था योजना.
- ड) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स

प्रश्न 3) अ) कंपनी म्हणजे काय? कंपनीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) कंपनी कायद्यांतर्गत “बहुमत नियम आणि अल्पसंख्याक हक्क” म्हणजे काय?

[7]

प्रश्न 4) अ) निरीक्षकाचे हक्क आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1864

[Total No. of Pages : 4

[5952]-609

T. Y. B.Com. (Semester - VI)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (CBCS) (365(D))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks : (Any 5)

[5]

- i) Export marketing means acquiring _____ markets.
 - a) Oversease
 - b) Indian
 - c) Local
- ii) The Head quarter of NAFED is at _____.
 - a) Mumbai
 - b) Delhi
 - c) Kolkata
- iii) APMCS are controlled by _____ Government.
 - a) State
 - b) Central
 - c) District
- iv) The area of APMC is restricted to _____.
 - a) Tehsil
 - b) District
 - c) Nation
- v) The model APMC ACE came into force in _____ 2003.
 - a) July
 - b) August
 - c) September

P.T.O.

- vi) Promotion of Agriculture marketing is the objective of _____.
 a) NAFED
 b) Society
 c) Government

B) Match the following : [5]

‘A’

‘B’

1) Export-Marketing	a) Agriculture produce market committee
2) NAFED	b) Economic Growth
3) APMC	c) Agriculture Federation
4) APMC Model Act 2003	d) Development of efficient marketing system
5) Objectives of APMC	e) Provisions to APMC.

Q2) Write short notes : (Any two) [10]

- Importance of marketing strategy in Co-Operatives.
- Co-Operative services Marketing.
- Organisational set-up of NAFED.
- Functions of APMC.

Q3) a) State the strategy for exporting agriculture produce. [8]

b) State the functions of NAFED. [7]

Q4) a) State the importance of APMC. [8]

b) State the basic features of APMC model Act. 2003. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1864

[5952]-609

T. Y. B.Com. (Semester - VI)

सहकार आणि ग्रामीण विकास (विषेश पेपर – II)

(2019 Pattern) (CBCS) (365(D))

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा : (कोणत्याही पाच)

[5]

i) निर्यात विपणन म्हणजे बाजारपेठ काबीज करणे.

अ) परकीय

ब) भारतीय

क) स्थानिक

ii) 'नाफेड' चे मुख्यालय येथे आहे.

अ) मुंबई

ब) दिल्ली

क) कोलकाता

iii) कृषि उत्पन्न बाजार समित्या द्वारे नियंत्रित केल्या जातात.

अ) राज्य सरकार

ब) केंद्र सरकार

क) जिल्हा सरकार

iv) कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांची व्याप्ती पूर्ती मर्यादीत असते.

अ) तहसिल

ब) जिल्हा

क) देश

- v) अधूनिक कृषी उत्पन्न बाजार समिती कायदा 2003 मध्ये अस्तित्वात आला.
 अ) जुलै
 ब) ऑगस्ट
 क) सप्टेंबर
- vi) कृषीमाल विपणन प्रोत्साहन हे चे उद्दीष्ट आहे.
 अ) नाफेड
 ब) सोसायटी
 क) सरकार

ब) योग्य जोडया जुळवा : [5]

‘अ’	‘ब’
1) निर्यात विपणन	अ) APMC
2) नाफेड	ब) आर्थिक वृद्धी
3) कृषी उत्पन्न बाजार समिती	क) राष्ट्रीय फेडरेशन
4) अधुनिक कृषी उत्पन्न बाजार समिती कायदा - 2003	ड) प्रभावी विपणन पद्धती विकास
5) कृषी उत्पन्न बाजार समिती उद्देश	इ) बाजार समिती तरतूदी

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) सहकारातील विपणन व्यवहारेचे महत्व.
 ब) कृषी सेवा सहकारी विपणन.
 क) ‘नाफेड’ ची संघटनात्मक रचना.
 ड) कृषी उत्पन्न बाजार समितींची कार्ये.

प्रश्न 3) अ) कृषी माल निर्यात करण्याची व्यवहारेचना सांगा. [8]

ब) नाफेड ची कार्ये सांगा. [7]

प्रश्न 4) अ) कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची महत्व सांगा. [8]

ब) कृषी उत्पन्न बाजार समिती (अधुनिक) कायदा 2003 ची मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा. [7]

[5952]-610

T.Y. B.Com.

365(e) : COST AND WORKS ACCOUNTING

Methods of Costing (Special Paper - II)

(2019 Pattern) (Semester-VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any five out of 6) [5×1=5]

- i) _____ is a system in which costs are assigned to batches or work orders of production
 - a) Job costing
 - b) Contract costing
 - c) Process costing
 - d) Marginal costing
- ii) _____ is a special type of job costing, where the unit of cost is a single contract
 - a) Prime cost
 - b) WIP cost
 - c) Contract Costing
 - d) Total cost
- iii) _____ is someone who is hired to build something.
 - a) Contractor
 - b) Manager
 - c) Entrepreneur
 - d) Director
- iv) _____ is a method wherein the products go through two or more processes.
 - a) WIP
 - b) Process costing
 - c) Joint process
 - d) By process
- v) _____ are two or more products that are generated within a single production process
 - a) Single products
 - b) By products
 - c) Joint products
 - d) WIP products
- vi) _____ is a method of cost ascertainment used in those undertakings which provide services
 - a) Service costing
 - b) Total costing
 - c) By products
 - d) Production costs

P.T.O.

- B) Match the following : [5]
i) Work certified	-	secondary product
ii) Service Costing	-	inherited loss
iii) Normal loss	-	Cost unit per meter
iv) Cotton Mills	-	Transportation Service
v) By-product	-	work completed and certified by the engineer

Q2) Short Notes (Any two out of three) [10]

- Contract costing
- Service costing
- Cost of service cost center

Q3) The following details of contract A are available as on 31/03/2021. [15]

Particulars	Rs.
Contract Price	6,00,000
Materials issued to contract	1,60,000
Materials returned to stores	4,000
Material on site on 31/03/2021	22,000
Materials transferred to contract B	9,000
Direct Labour	1,40,000
Chargeable expense outstanding	6,000
Wages payable	2,000
Direct expense	60,000
Hire of special machinery	10,000
Administration overheads	25,000
Plant installed at site at cost	75,000
Cost of contract not yet certified	23,000
Plant installation charges	5,000
Value of work certified	4,20,000
Value of plant on 31/03/2021	65,000
Cash received from contractee	3,78,000

You are required to prepare Contract A A/c for the year ended 31/03/2021.

- Q4)** A product passes through three processes A, B & C. During monthly period 1000 units are produced with which the following information is available:-
[15]

Particulars	A	B	C
Direct material	2000	1000	1000
Direct labour	1500	700	800
Direct expense	300	100	100

Indirect expenses amounted to Rs.4500 and they are to be apportioned to the process on the basis of Direct Material. Prepare process account showing the total cost per unit at each process.

OR

From the following information relating to the vehicle, calculate the cost per running kilometer.
[15]

Particulars	
Cost of Vehicle	100000
Road License Fees (annual)	5100
Garage Rent (annual)	4800
Insurance Charges (annual)	2100
Supervision and salary (annual)	12000
Drivers Wages per hour	2.00
Cost of Diesel per liter	4.00
Repairs and Maintenance per km	2.20
Tyres and Batteries per km	1.80
Kilometers run per liter	20 km
Kilometers run annually	20000 km
Estimated Life of the vehicle	100000 km.

You are required to charge interest on cost of vehicle @10% p.a. the vehicle runs 20 km per hour on an average.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1866

[Total No. of Pages : 4

[5952]-611

T.Y. B.Com.

STATISTICS

365 (f) : Business Statistics - II

(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of scientific calculators and statistical tables is allowed.
- 4) Symbols and abbreviations have their usual meaning.
- 5) Graph paper will be provide on request.

Q1) Attempt the following :

A) Choose the correct alternative of the following (Any Five) :

[1 Mark Each]

- a) Lottery method is an example of _____ sampling.
 - i) SRS
 - ii) Stratified
 - iii) Systematic
 - iv) Two Stage
- b) The complementary hypothesis to the null hypothesis is called as
 - i) Null Hypothesis
 - ii) Alternative Hypothesis
 - iii) Two-sided
 - iv) One-sided
- c) Let $X \rightarrow N(6, 0.5)$ then mean of X is
 - i) 4
 - ii) 6
 - iii) 0
 - iv) 1

P.T.O.

- d) We want to test H_0 : Two attributes A and B are independent and both the attributes are at two levels. Then under H_0 , the statistic used is
i) χ^2_2	ii) χ^2_4
iii) χ^2_3	iv) χ^2_1
- e) Testing $H_0 : P = 50$ against $H_1 : P \neq 50$ is a
- one sided left tailed test
 - one sided right tailed test
 - two sided test
 - both i) and ii)
- f) Stratified sampling is used when the population is :
i) Homogeneous	ii) Heterogeneous
iii) Very Large	iv) Too small
- g) The _____ sum of squares measures the variability of the observed values around their respective treatment means.
i) Error	ii) Total
iii) Treatment	iv) Interaction

**B) State whether the following statements are TRUE or FALSE :
[1 Mark Each]**

- Type I error is rejecting H_1 when it is true.
- In simple random sampling method, each unit of the population has an equal chance of being included in the sample.
- Total area under the normal curve remains 1 and it is true for all continuous probability distributions.
- ANOVA is used to compare 2 or more qualitative variables.
- Large sample tests are used when n is greater than 30.

Q2) Write short note (Any Two) :**[5 Marks Each]**

- a) Type I and Type - II error.
- b) Stratified Sampling.
- c) Two Way Classification.
- d) Chi-square test of goodness of fit for population.

Q3) A) Attempt the following :

- a) The length of a human pregnancy is normally distributed with a mean of 272 days with a standard deviation of 9 days. **[4]**
 - i) Find the probability of a pregnancy lasting more than 280 days.
 - ii) Find the probability of a pregnancy lasting less than 250 days.
- b) In a department examination, the candidates of both sexes yielded as presented in following table : **[4]**

Sex	Pass	Fail
Male	1	6
Female	7	6

Can it have inferred that the result of the test is related to the sex of the candidates? Use 5% level of significance.

(Given : $\chi^2_{1, 0.05} = 3.841$)

B) Attempt the following :

- a) Fill in the blanks of the following ANOVA tables marked “-” **[4]**

Source of variation	Degrees of freedom	Sum of squares	Mean Sum of squares	Variance Ratio
Between Salesman	4	45	-	-
Between Months	3	91	-	-
Error	8	80	-	
Total	15	216		

Test the homogeneity of machine types and workers. Use 5% level of significance.

- b) A population has mean 75 and standard deviation 12. [3]
- i) Random samples of size 121 are taken. Find the mean and standard deviation of the sample mean.
- ii) How would the answers to part (i) change if the size of the samples were 400 instead of 121?

Q4) A) Attempt the following :

- a) The gain in weights (in lbs) of pigs fed on two diets A and B are given below : [4]

Diet	Gain in weight
A	25, 32, 30, 34, 24, 14, 32, 24, 30, 31, 35, 25
B	44, 34, 22, 10, 47, 31, 40, 30, 32, 35, 18, 21, 35, 29, 22

Test whether the two diets differ significantly regarding their effect on increase in weights. [Given $t_{25,0.05} = 2.0595$]

- b) In a random sample of 800 persons from rural area 200 were found to be smokers. In a sample of 1000 persons from urban area 350 were found to be smokers. Test whether proportion of smokers is same for both populations. (Use 5% level of significance) [4]

B) Attempt the following :

- a) The mean mathematics SAT score in 2012 was 514 with a standard deviation of 1 ("Total group profile," 2012). Assume the mathematics SAT score is normally distributed. [4]
- i) Find the probability that a person has a mathematics SAT score over 700.
- ii) Find the probability that a person has a mathematics SAT score between a 500 and a 650.
- b) Write any two Properties of Normal Distribution. [3]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1867

[Total No. of Pages : 4

[5952]-612

T.Y. B.Com. (Semester - VI)

BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II

(2019 Pattern) (365(g))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any five out of six) : [5]

- i) _____ is to estimate the demand of the proposed product in the future.
 - a) Financial Plan
 - b) Price Analysis
 - c) Market Analysis
- ii) _____ plan lays down strategies for marketing a product/ service which can lead to success of business.
 - a) Production
 - b) Human Resource
 - c) Marketing
- iii) _____ Approach in business enterprise give to entrepreneur an unfair advantage in enterprise.
 - a) Logical
 - b) Creative
 - c) Teamwork
- iv) Revival schemes of sickness the Government of India has setup a statutory body named _____.
 - a) BIFR
 - b) FEMA
 - c) MRTP
- v) Start-up India launched in the year _____.
 - a) 2014
 - b) 2015
 - c) 2016
- vi) Toppr was founded in the year _____.
 - a) 2011
 - b) 2012
 - c) 2013

P.T.O.

B) Match the following : [5]

i) Industrial Sickness	a) 2015
ii) Sharechat	b) 2006
iii) Paytm	c) Risk Management Methods
iv) MSME Act	d) Vijay Sharma
v) ERM	e) Lack of finance

Q2) Write Short Notes (Attempt Any Two) : [10]

- a) Human Resource Aspects
- b) Flexible approach
- c) Crisis under Covid-19
- d) Significance of startup in entrepreneurship

Q3) a) Explain Marketing Aspects and Technical Aspects. [8]

- b) What are the documents required for Udyog Aadhar MSME registration. [7]

Q4) a) Explain the features of turnaround strategy of sickness. [8]

- b) Explain the significance and advantages of start-ups. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1867

[5952]-612

T.Y. B.Com. (Semester - VI)

BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II

(2019 Pattern) (365(g))

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्नाची उत्तरे लिहिणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) म्हणजे भविष्यात प्रस्तावित उत्पादनाच्या मागणीचा अंदाज लावणे.
अ) आर्थिक योजना ब) किंमत विश्लेषण
क) बाजाराचे विश्लेषण
- ii) योजना उत्पादन/सेवेच्या विपणनासाठी धोरणे मांडते ज्यामुळे व्यवसाय यशस्वी होऊ शकतो.
अ) उत्पादन ब) मानव संसाधन
क) विपणन
- iii) व्यवसाय उद्योगातील दृष्टीकोन उद्योजकाला एंटरप्राइझमध्ये अनुचित फायदा देतो.
अ) तार्किक ब) क्रिएटिव्ह
क) टीमवर्क
- iv) आजाराच्या पुनरुज्जीवन योजनांसाठी भारत सरकारने नावाची वैधानिक संस्था स्थापन केली आहे.
अ) BIFR ब) FEMA
क) MRTF

- v) स्टार्ट-अप इंडिया या वर्षी सुरू करण्यात आले
अ) 2014 ब) 2015
क) 2016
- vi) Toopr ची स्थापना वर्षात झाली.
अ) 2011 ब) 2012
क) 2013

- ब) जोड्या लावा. [5]
i) औद्योगिक आजार	अ) 2015
ii) शेअरचॅट	ब) 2006
iii) पेटीएम	क) जोखीम व्यवस्थापन पद्धती
iv) एमएसएमई कायदा	ड) विजय शर्मा
v) ERM	इ) वित्ताचा अभाव

- प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]
- अ) मानव संसाधन पैलू
ब) लवचिक दृष्टीकोन
क) कोविड-19 अंतर्गत संकट
ड) उद्योजकतेमध्ये स्टार्टअपचे महत्त्व

- प्रश्न 3) अ) विपणन पैलू आणि तांत्रिक बाबी स्पष्ट करा. [8]
ब) उद्योग आधार एमएसएमई नोंदणीसाठी कोणती कागदपत्रे आवश्यक आहेत. [7]

- प्रश्न 4) अ) आजारपणाच्या वळणाच्या धोरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [8]
ब) स्टार्ट-अपचे महत्त्व आणि फायदे स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-1868

[Total No. of Pages : 4

[5952]-613

T.Y. B.Com.

365 (h) : MARKETING MANAGEMENT - II
(2019 Pattern) (Semester-VI) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks with most appropriate word in the bracket (Any 5) **[5]**

- i) Agriculture Product is_____ (Perishable, Durable, Artificial)
- ii) _____ is any word, phrase, symbol or design that helps to distinguish one product from another. (Trademark, Competition, Mark)
- iii) The Global Marketing is strongly affected by the_____ of the country. (Political Environment, Logistics Environment, Business Environment)
- iv) _____ is essential as a cyber security marketing strategy. (Education, Trust, Self-dependence)
- v) _____ is not the features of Global Market. (Advanced Technology, Credit Risk, Small scale operation)
- vi) Backbone of Indian economy is _____ (Technology, Agriculture, Artificial production)

P.T.O.

Q2) Match the group : [5]

Group 'A'

Group 'B'

i) Consumer Protection Act	a) 2016
ii) Trademark Act	b) 2005
iii) Competition Act	c) 1986
iv) Indian Patent Amendment Act	d) 2002
v) Bureau of Indian Standard	e) 1999

Q3) Write short notes on (Any 2) : [10]

- a) Storage function in agriculture marketing
- b) Competition Act 2002
- c) Political Factors affecting Global Marketing
- d) Challenges of Cyber Security marketing.

Q4) a) Explain the Problems of agricultural Marketing. [8]

b) What is trademark and explain the different types of Trademarks? [7]

Q5) a) Define Global Marketing . Explain the different features of Global market. [8]

b) Explain the advantages of cyber security marketing. [7]

[5952]-613

T.Y. B.Com.

365 (h) : MARKETING MANAGEMENT - II
(2019 Pattern) (Semester-VI) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागी कंसातील योग्य पर्याय वापरून विधाने पूर्ण करा. (कोणतेही पाच) [5]

- i) कृषी माल हा असतो.
(नाशवंत, टिकाऊ, कृत्रिम)
- ii) हा शब्द, वाक्यांश प्रतिक किंवा रचना आहे जो एक वस्तूला दुसऱ्या वस्तूपासून वेगळा करतो.
(व्यापारी चिन्हे, स्पर्धा, चिन्ह)
- iii) देशाच्या जागतिक विपणनावर चा परिणाम होतो.
(राजकीय परिस्थिती, वाहतुकी, व्यावसायिक परिस्थिती)
- iv) सायबर सुरक्षा विपणन धोरणामध्ये ची आवश्यकता आहे.
(शिक्षण, विश्वास, आत्मनिर्भरता)
- v) हे जागतिक बाजारपेठेचे वैशिष्ट्य नाही.
(आधुनिक तंत्रज्ञान, उधारीतील धोका, लघु उद्योग)
- vi) भारतीय अर्थ व्यवस्थेचा कणा म्हणजे
(तंत्रज्ञान, कृषी, कृत्रिम उत्पादने)

प्रश्न 2) जोड्या लावा.

[5]

गट अ	गट ब
i) ग्राहक संरक्षण कायदा	अ) 2016
ii) व्यापारी चिन्हे कायदा	ब) 2005
iii) स्पर्धा कायदा	क) 1986
iv) भारतीय पेटेंट दुरुस्ती कायदा	ड) 2002
v) भारतीय मानक ब्युरो कायदा	इ) 1999

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

[10]

- अ) कृषी विपणन साठवणूक कार्य
- ब) स्पर्धा कायदा 2002
- क) जागतिक विपणनावर परिणाम करणारे राजकीय घटक
- ड) सायबर सुरक्षा विपणनासमोरील आव्हाने

प्रश्न 4) अ) कृषी विपणनाच्या समस्या स्पष्ट करा.

[8]

ब) व्यापारी चिन्हे म्हणजे काय? त्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 5) अ) जागतिक विपणनाची व्याख्या देऊन जागतिक बाजारपेठेची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [8]

ब) सायबर सुरक्षा विपणनाची फायदे स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1869

[Total No. of Pages : 4

[5952]-614

T.Y. B.Com.

AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (365(i))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Fill in the blanks (Attempt any 5 out of 6) : [5]

- i) The major problem of agricultural labour is _____.
(Less wages, high illiteracy rate, high capital, high standard of living)
- ii) Make in India initiative was launched by prime minister in _____.
(2017, 2020, 2014, 2008)
- iii) Mainly _____ factors affecting industrial relations.
(Economic, political, social, cultural)
- iv) The main economic characteristics of agricultural labour is _____.
(seasonal employment, high standard of living, low income level, high illiteracy rate)
- v) _____ refers to all types of relationship between all parties concerned with industry.
(General relations, political relations, human relations, Industrial relations)
- vi) The Industrial relation dispute act was passed in _____.
(1950, 1947, 1965, 1993)

P.T.O.

b) Match the following : [5]

i) National manufacturing policy	a) New Industrial unit
ii) FPO's are related to	b) Less wage
iii) Start up India	c) Farmers
iv) Agriculture labour problem	d) 2011
v) Make in India	e) 2014

Q2) Write a short notes (any 2 out of 5) : [10]

- a) Maharashtra Industrial policy 2019.
- b) Problems of agricultural labour
- c) Industrial relations in changings scenario
- d) Types of agricultural labour
- e) Water management Intiatives

Q3) a) Explain in detail the problems of agriculture labour. [8]

b) Describe the historical background of Industrial relations. [7]

Q4) a) Explain in detail the impact of climate resilience on agriculture. [8]

b) Write a detail note on Impact of covid-19 pandemic on Indian agriculture sector. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1869

[5952]-614

T.Y. B.Com.

AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (365(i))

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा :

[5]

- i) ही शेतमजूरांची मुख्य समस्या आहे.
(कमी वेतन, उच्च निरक्षरता दर, उच्च भांडवल, उच्च राहणीमान)
- ii) पंतप्रधानांद्वारा मेकडन इंडिया यावर्षी सुरू करण्यात आली.
(2017, 2020, 2014, 2008)
- iii) मुख्यतः औद्योगिक संबंधांवर घटक परिणाम करतात.
(आर्थिक, राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक)
- iv) शेतमजूरांचे प्रमुख आर्थिक वैशिष्ट्ये हे आहे.
(हंगामी रोजगार, उच्च राहणीमान, निम्न उत्पन्न दर, उच्च निरक्षरता दर)
- v) उद्योगांशी संबंधित विविध पक्षां मधील संबंध यास असे म्हणतात.
(सामान्य संबंध, राजकीय संबंध, मानवी संबंध, औद्योगिक संबंध)
- vi) औद्योगिक संघर्ष कायदा यावर्षी संमत करण्यात आला.
(1950, 1947, 1965, 1993)

ब) योग्य जोड्या लावा :

[5]

i) राष्ट्रीय विनिर्माण धोरण	अ) नवीन औद्योगिक घटक
ii) FPO's चा संबंध	ब) कमी वेतन
iii) स्टार्ट अप इंडिया	क) शेतकरी
iv) शेतमजूरांची समस्या	ड) 2011
v) मेक इन इंडिया	ई) 2014

प्रश्न 2) टिपा लिहा :

[10]

- अ) महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण 2019
- ब) शेतमजूरांच्या समस्या
- क) बदलत्या परिस्थितीत औद्योगिक संबंध
- ड) शेत मजूरांचे प्रकार
- इ) जल व्यवस्थापन उपक्रम

प्रश्न 3) अ) शेतमजूरांच्या समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) औद्योगिक संबंधांची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी विशद करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) हवामान बदलाचे कृषी क्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा.

[8]

ब) भारतीय कृषी क्षेत्रावरील कोरोना-19 महामारीचे परिणाम यावर टिप लिहा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1870

[Total No. of Pages : 4

[5952]-615

T.Y. B.Com.

**365 (J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE &
MANAGEMENT (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5 × 2 = 10]

- a) Define defence management.
- b) Define armed forces.
- c) What is logistic management?
- d) What is decision making?
- e) Define logistics.
- f) Define non military organization.

Q2) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Logistic management
- b) Decision making
- c) Ministry of defence
- d) Military organization
- e) Defence

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) State the principles of non military organization.
- b) State the principles of military organization.
- c) Explain types of military organization.
- d) Explain decision making process of Indian armed forces.
- e) Explain Nature and scope of Defence management.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Explain in detail problems of defence production in India.
- b) Explain in detail the significance and historical evolution of Indian defence logistic management.
- c) Explain in detail scope of logistics management in Indian armed forces.

Total No. of Questions: 4]

PA-1870

[5952]-615

T.Y. B.Com.

**365 (J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE &
MANAGEMENT (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
- 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) संरक्षण व्यवस्थापन व्याख्या करा.
- ब) सेनादले व्याख्या करा.
- क) पुरवठा व्यवस्थापन म्हणजे काय?
- ड) निर्णय प्रक्रिया म्हणजे काय?
- इ) पुरवठा व्याख्या करा.
- फ) बिगर लष्करी संघटना व्याख्या करा.

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) पुरवठा व्यवस्थापन
- ब) निर्णय प्रक्रिया
- क) संरक्षण मंत्रालय
- ड) संरक्षण संघटना
- इ) संरक्षण

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) बिगर लष्करी संघटनेची मुलतत्वे सांगा.
- ब) लष्करी संघटनेची मुलतत्वे सांगा.
- क) लष्करी संघटनेचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ड) भारतीय सेनादलातील निर्णय प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- इ) संरक्षण व्यवस्थापनाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 10 = 20]

- अ) संरक्षण उत्पादनातील समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय संरक्षण पुरवठा व्यवस्थापनाचे महत्त्व आणि ऐतिहासिक संदर्भाचे सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) भारतीय सेनादलातील पुरवठा व्यवस्थापनाची व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1871

[Total No. of Pages : 4

[5952]-616

T.Y. B.Com. (Semester - VI)

INSURANCE TRANSPORT AND TOURISM -II

(2019 Pattern) (365K)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any 5) : [5]

- i) Park and Ride scheme, cycle ways and explorer buses are example of _____.
 - a) Innovative transport provision
 - b) Amenities
 - c) Attractions
- ii) The process of grouping people within a market according to similar needs, characteristics or behaviour is known as _____.
 - a) Tourism marketing
 - b) Segmentation
 - c) Targeting
- iii) IATA stands for
 - a) International Aviation Travel Association
 - b) International Air Transportation Association.
 - c) International Aviation and Tourism Association
- iv) The primary purpose of TAAI is _____.
 - a) To regulate the travel industry in India along organised lines
 - b) To regulate the travel industry in world
 - c) To control the travel industry in India along organised lines.
- v) Means of land transport are provided by _____.
 - a) Bullock carts
 - b) Motor vehicles
 - c) Bullock carts & motor vehicles
- vi) Travel propensity is measure of _____.
 - a) The percentage of a population engaging in tourism.
 - b) The ratio of day trip to overnight visits.
 - c) Frequency of travel of a population

P.T.O.

B) Match the following :

[5]

i) UNWTO	a) Mumbai
ii) TAAI	b) New Delhi
iii) IATO	c) Geneva
iv) ITDC	d) Madrid
v) ICAO	e) Monteral
	f) New Delhi

Q2) Write Short Notes (Any 2) :

[10]

- a) Elements of transport
- b) Functions of Tour operator
- c) Tourist Accomodation
- d) Functions of IATO

Q3) a) Describe types of transport.

[8]

b) State the importance of Tour operators.

[7]

Q4) a) State the types of accommodation.

[8]

b) State the functions of UNWTO.

[7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1871

[5952]-616

T.Y. B.Com. (Semester - VI)

INSURANCE TRANSPORT AND TOURISM -II

(2019 Pattern) (365K)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच) [5]

i) पार्क आणि राइड योजना, सायकल मार्ग, आणि प्रवासी बस ही ची उदाहरणे आहेत.

अ) नाविण्यपूर्ण वाहतुकीची तरतुद

ब) सुविधा

क) आकर्षणे

ii) समान गरजा, वैशिष्ट्ये किंवा वर्तन यांच्यानुसार लोकांच्या गटात टाकण्याची प्रक्रिया म्हणून ओळखली जाते.

अ) पर्यटन विपणन

ब) विभाजन

क) लक्ष्यीकरण

iii) आय. ए. टी. ए. (IATA) चे विस्तारित रूप आहे.

अ) आंतरराष्ट्रीय विमान प्रवास संघटना

ब) आंतरराष्ट्रीय हवाई वाहतुक संघटना

क) आंतरराष्ट्रीय विमानचालन आणि पर्यटन संघटना

iv) टी. ए. ए. आय (TAAI) चा प्राथमिक हेतु आहे.

अ) संघटीत मार्गाने भारतातील प्रवासी उद्योगाचे नियमन करणे

ब) जगातील प्रवासी उद्योगाचे नियमन करणे

क) संघटीत मार्गाने भारतातील प्रवासी उद्योगांवर नियंत्रण ठेवणे

- v) जमिनीवरील वाहतुकीचे साधन आहे.
 अ) बैल गाडया
 ब) मोटार गाडया
 क) बैलगाडया आणि मोटार गाडया
- vi) प्रवासी प्रवृत्ती हे एक चे मोजमाप आहे.
 अ) पर्यटनामध्ये गुंतलेल्या लोकसंख्येची टक्केवारी
 ब) रात्रीच्या भेटीसाठी दिवसाच्या सहलीचे गुणोत्तर
 क) लोकसंख्येच्या प्रवासाची वारंवारता

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

i) UNWTO	अ) मुंबई
ii) TAAI	ब) नवी दिल्ली
iii) IATO	क) जिनेवा
iv) ITDC	ड) मॅड्रिड
v) ICAO	इ) मॉन्टेरीयल
	फ) नवी दिल्ली

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही 2)

[10]

- अ) वाहतुकीचे घटक
 ब) टूर ऑपरेटरची कार्ये
 क) पर्यटक निवास
 ड) IATO ची कार्ये

प्रश्न 3) अ) वाहतुकीच्या प्रकारांचे वर्णन करा.

[8]

ब) टूर ऑपरेटरचे महत्व स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) निवासाचे प्रकार स्पष्ट करा.

[8]

ब) UNWTO ची कार्ये सांगा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1872

[Total No. of Pages : 2

[5952]-617

T.Y. B.Com. (Semester - VI)

365I : COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATIONS - II

(Special Paper - II)

Computer Network and E-Commerce - II

(2019 Pattern)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks.

[5]

- i) Customers are going digital with their payments increasing the need for _____.
 - a) fraud
 - b) unsecurity
 - c) security
 - d) prediction
- ii) To protect your computer from phishing, malware and other security threats use genuine _____ software.
 - a) virus
 - b) malicious
 - c) anti - virus
 - d) trojan
- iii) Using _____ process confidentially, information can be achieved.
 - a) Cryptography
 - b) Virus
 - c) Security
 - d) Steganography
- iv) _____ helps to simplify the business processes and makes them faster and efficient.
 - a) E - commerce
 - b) Files
 - c) Folders
 - d) Virus

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1873

[Total No. of Pages : 4

[5952]-618

T. Y. B.Com. (Semester - VI)

BUSINESS ADMINISTRATION - III (Special Paper - III)

Production and Operations Management

(2019 Pattern) (366(A))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Multiple Choice Questions : (Any 5)

[5]

- i) ABC analysis is used in _____.
 - a) CPM
 - b) PERT
 - c) Inventory Control
- ii) JIT technique does not include _____.
 - a) Flexibility
 - b) Quality of working life
 - c) Line-Stop Authority
- iii) Production management is done with _____.
 - a) Administrative Techniques
 - b) Marketing Techniques
 - c) Management Techniques
- iv) Production planning includes _____.
 - a) Planning production budget
 - b) Operation Layout
 - c) Order Booking from market
- v) _____ is the mediator in the distribution chain cycle.
 - a) Broker
 - b) Retailer
 - c) Seller
- vi) Most important element for production process is _____.
 - a) Raw material
 - b) Finance
 - c) Machinery

P.T.O.

- vii) An important component of production planning and control is _____.
- Handling of Goods
 - Raw Material
 - Stock planning

B) Match the following : (Any Five) [5]

Group 'A'	Group 'B'
1) First Step in Distribution chain	a) 23 rd February 1947.
2) E.O.Q.	b) Raw Material
3) International standards Organization	c) Just - in - Time
4) J.I.T	d) Determining the start and end time of various production process
5) Work Schedule	e) Economic order Quantity
6) An important factor in manufacturing	f) Production
7) Production Planning	g) Management Technique

Q2) Write short notes on the following (Any 2): [10]

- Production Management.
- Plant Location.
- ABC Analysis.
- Difference between supply chain management and logistics management.

Q3) a) Explain in detail techniques of production control. [8]

b) What is plant layout? Explain the techniques of plant layout. [7]

Q4) a) Define Quality Management. Explain the features of quality management. [8]

b) Explain the concept of supply chain management. Write the steps (stages) in supply chain management. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1873

[5952]-618

T. Y. B.Com. (Semester - VI)

BUSINESS ADMINISTRATION - III (Special Paper - III)

Production and Operations Management

(2019 Pattern) (366(A))

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविने अनिवार्य आहेत.
2) उजविकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा (कोणतेही 5) [5]
- i) ABC विश्लेषण साठी वापरले जाते.
अ) सी.पी.एम
ब) पी.ई.आर.टी
क) साठा नियंत्रण
- ii) JIT तंत्रामध्ये चा समावेश होत नाही
अ) लवचिकता
ब) कामकाजाच्या जीवनाची गुणवत्ता
क) लार्डन स्टॉप अॅथेरिटी
- iii) उत्पादन व्यवस्थापन हे या तंत्रांच्या आधारे केले जाते.
अ) व्यवस्थापन विषयक तंत्रे
ब) विपणन विषयक तंत्रे
क) प्रशासन विषयक तंत्रे.
- iv) उत्पादन नियोजनात समावेश होतो.
अ) उत्पादन नियोजन अंदाज पत्रक तयार करणे
ब) उत्पादन कार्याचा आराखडा तयार करणे
क) बाजारातून उत्पादनासाठी मागणी येणे.
- v) वितरण साखळीतील मध्यस्थ म्हणजे
अ) दलाल
ब) किरकोळ व्यापारी
क) विक्रेते

- vi) उत्पादन निर्मीतीसाठी लागणारा सर्वात महत्वाचा घटक आहे.
- अ) कच्चा माल
ब) वित्त
क) यंत्रसामुग्री
- vii) उत्पादन नियोजन व नियंत्रणाचा महत्वाचा घटक
- अ) माल हाताळणी
ब) कच्चा माल
क) साठा नियोजन

ब) जोड्या लावा. (कोणत्याही पांच)

[5]

गट 'अ'	गट 'ब'
1) वितरण साखळीतील पहीला टप्पा	अ) 23 फेब्रुवारी 1947
2) इ. ओ. क्यु	ब) कच्चा माल
3) जागतिक मानक संघटना	क) जस्ट इन टाईम
4) जे आय टी	ड) उत्पादनाच्या विविध प्रक्रिया सुरू करण्याची आणि संपविण्याची वेळ निश्चित करणे
5) कार्य वेळापत्रक	इ) इकोनॉमीक ऑर्डर कॉन्टी
6) उत्पादन निर्मीतीसाठी लागणारा सर्वात महत्वाचा घटक	फ) उत्पादन
7) उत्पादन नियोजन	य) व्यवस्थापनेचे तंत्र

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) उत्पादन व्यवस्थापन.
ब) यंत्रकुल स्थान निश्चिती.
क) अ.ब.क. वर्गीकरण/विश्लेषण.
ड) वितरण साखळी व्यवस्थापन आणि लॉजिस्टीक व्यवस्थापन यातील फरक लिहा.

प्रश्न 3) अ) उत्पादन नियंत्रणाची तंत्रे सविस्तर स्पष्ट करा?

[8]

ब) यंत्रकुल रचना म्हणजे काय ते सांगून यंत्रकुल रचनेची तंत्रे स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) गुणवत्ता व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहून गुणवत्ता व्यवस्थापनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

[8]

ब) वितरण साखळीची संकल्पना सांगून, वितरण साखळीच्या पायऱ्या/टप्पे लिहा?

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1874

[Total No. of Pages : 4

[5952]-619

T. Y. B.Com. (Semester - VI)

366 (b) : BANKING & FINANCE - III

Banking Law and Practices in India

(2019 Pattern) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks : (any 5) [5]

- i) A mail or message sent to a large number of people without their consent is called _____.
 - a) Cyber stalking
 - b) Phishing
 - c) Spamming
- ii) Information Technology Act was passed in the year _____.
 - a) 1999
 - b) 2000
 - c) 2008
- iii) To get statutory protection, paying banker must take _____.
 - a) Payment to a holder
 - b) Payment in due course
 - c) Payment to a holder in due course
- iv) A collecting banker is given the statutory protection only when he acts as _____.
 - a) A banker
 - b) A holder in due course
 - c) An agent
- v) The relationship between a banker & customer is _____.
 - a) That of a debtor and creditor
 - b) That of a creditor and debtor
 - c) Primarily that of a debtor and a creditor

P.T.O.

vi) Secured loan is one in which you get loan against an _____ you possess.

- a) Liability
- b) Debt
- c) Asset

B) Match the following : [5]

1) Cyber crime	a) Recovery camps
2) Individuals and families	b) Types of mortgage
3) Simple mortgage	c) Types of bank customer
4) Recovery measures	d) Phishing
5) Legal measures to control cyber crime in banking	e) IPC - 420

Q2) Short notes : (Any 2 out of 4) [10]

- a) Virus Attack.
- b) Rights of paying Banker's.
- c) Termination of relationship.
- d) Legal measures.

Q3) a) What are the reasons of cyber crimes in banking? [8]

b) What are the duties of collecting Banker. [7]

Q4) a) Explain the types of Bank Customer. [8]

b) What are the types of secured loan. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1874

[5952]-619

T. Y. B.Com. (Semester - VI)

BANKING & FINANCE - III

366(b) : Banking Law and Practices in India

(2019 Pattern) (CBCS)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही पाच) [5]

i) मोठ्या संख्येने लोकांना त्यांच्या संमती शिवाय पाठवलेल्या मेल किंवा संदेश याला म्हणतात.

अ) सायबर स्टॅकिंग

ब) फिशिंग

क) स्पॅमिंग

ii) माहिती तंत्रज्ञान कायदा समंत झाला.

अ) 1999

ब) 2000

क) 2008

iii) वैधानिक संरक्षण मिळवण्यासाठी, प्रदायी बँकेने हे करणे आवश्यक आहे.

अ) धारकास देय

ब) योग्यवेळेत पेमेंट

क) धारकास योग्य वेळी देय देणे

iv) वसुली बँकेला वैधानिक संरक्षण तेव्हाच दिले जाते जेव्हा ती म्हणून कार्य करते.

अ) बँक

ब) योग्य धारक

क) एजंट

- v) बँक आणि ग्राहक यांच्यातील नाते आहे.
 अ) ऋणको आणि धनको
 ब) धनको आणि ऋणको
 क) मुख्यतः ऋणको आणि धनको
- vi) सुरक्षित कर्ज हे असे आहे ज्यामध्ये तुम्हाला तुमच्या मालकीचे कर्ज मिळते.
 अ) दायित्व
 ब) कर्ज
 क) मालमत्ता

ब) जोड्या जुळवा. [5]

1) सायबर क्राईम	अ) वसुली मेळावे
2) वैयक्तिक अथवा कुटूंब	ब) गहाणाचे प्रकार
3) साधे गहाण	क) बँक खातेदाराचे प्रकार
4) वसुलीच्या उपाययोजना	ड) फिशिंग
5) बँकिंग क्षेत्रात सायबर गुन्ह्यांवर नियंत्रण	इ) आयपीसी - 420
- ठेवण्याचा कायदेशीर उपाय

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) व्हायरस अँटक.
 ब) प्रदायी बँकेचे हक्क.
 क) संबंधाचा शेवट.
 ड) कायदेशीर उपाययोजना.

प्रश्न 3) अ) बँकव्यवसाय क्षेत्रातील सायबर गुन्ह्याची कारणे स्पष्ट करा. [8]

ब) वसुली बँकेचे कर्तव्य स्पष्ट करा. [7]

प्रश्न 4) अ) बँक ग्राहकांचे प्रकार स्पष्ट करा. [8]

ब) सुरक्षित कर्जाचे प्रकार स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1875

[Total No. of Pages : 4

[5952]-620

T.Y. B.Com.

**366 (C) : BUSINESS LAW & PRACTICE - III
(2019 Pattern) (Semester-VI) (CBCS)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

- Q1) A)** Fill in the blank with the most appropriate alternative (Any 5) **[5]**
- i) A/An _____ is a dividend payment made before a company's annual general meeting (AGM) and the release of final financial statements.
(Interim dividend, final dividend, Unclaimed dividend)
 - ii) As per Companies Act, 2013 Every company to prepare and keep the books of account and other relevant books and papers and financial statement in its _____
(Registered office, Branch office, Zonal office)
 - iii) In case of auditors appointed by the shareholders in general meeting the remuneration is fixed by _____
(Directors in a Board meeting, Shareholders in the general meeting, Directors in general meeting)
 - iv) First auditor is to be appointed by _____
(Government, Shareholders, Board of Directors)
 - v) Minimum number of directors in case of a public limited company _____ directors required.
(2, 3, 5)
 - vi) DIN stands for _____ in company.
(Director Index Number, Director Identification Number, Director Identity Number)

P.T.O.

B) Match the following : [5]

Column A	Column B
i) Unclaimed Dividend	a) An officer or employee of the company
ii) Final dividend	b) declared at an Annual General Meeting
iii) Qualification of Auditors	c) transferred to Investor Education and Protection Fund
iv) Disqualification of Auditors	d) Comptroller and Auditor General of India
v) Appointment of the first auditor of Government company	e) practising Chartered Accountant

Q2) Write a short note (Any 2) [10]

- a) Dividend
- b) Types of accounts to be maintained by Company
- c) Appointment of Auditor
- d) Manner of selection of independent directors

Q3) a) What are the provisions regarding declaration and payment of dividend? [8]

- b) What is meant by Internal Audit as per Section 138 of Companies Act, 2013? [7]

Q4) a) Explain the Powers & Duties of Auditor. [8]

- b) Explain the disqualifications of Director. [7]

[5952]-620

T.Y. B.Com.

366 (C) : BUSINESS LAW & PRACTICE - III
(2019 Pattern) (Semester-VI) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच) [5]
- i) कंपनीच्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या (एजीएम) आधी आणि अंतीम आर्थिक विवरणपत्रे जारी करण्यापूर्वी केलेले लाभांश पेमेंट आहे.
(अंतरिम लाभांश, अंतिम लाभांश, दावा न केलेला लाभांश)
- ii) कंपनी कायदा, 2013 नुसार प्रत्येक कंपनीने त्याच्यामध्ये खात्याची पुस्तके आणि इतर संबंधित पुस्तके आणि कागदपत्रे आणि आर्थिक विवरण तयार करणे आणि ठेवणे.
(नोंदणीकृत कार्यालय, शाखा कार्यालय, क्षेत्रीय कार्यालय)
- iii) समभागधारकांनी सर्वसाधारण सभेत नियुक्त केलेल्या लेखापरीक्षकांच्या बाबतीत मानधन द्वारे निश्चित केले जाते.
(संचालक बैठकीत, सर्वसाधारण सभेत भागधारक, सर्वसाधारण सभेत संचालक)
- iv) प्रथम लेखापरिक्षक द्वारे नियुक्त केले जातील.
(सरकार, भागधारक, संचालक मंडळ)
- v) सार्वजनिक कंपनीच्या बाबतीत संचालकांची किमान संख्या संचालक आवश्यक आहे.
(2, 3, 5)
- vi) कंपनीमध्ये डीआयएन म्हणजे
(डायरेक्टर इंडेक्स नंबर, डायरेक्टर आयडेंटिफिकेशन नंबर, डायरेक्टर आयडेंटिटी नंबर)

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

रकाना अ	रकाना ब
i) दावा न केलेला लाभांश	अ) कंपनीचा एक अधिकारी किंवा कर्मचारी
ii) अंतिम लाभांश	ब) वार्षिक सर्वसाधारण सभेत घोषित
iii) लेखापरीक्षकांची पात्रता	क) गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधिमध्ये हस्तांतरित
iv) लेखापरीक्षकांची अपात्रता	ड) भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक
v) सरकारी कंपनीच्या पहिल्या अंकेक्षाकाची नियुक्ती	इ) सनदी लेखापालाचा सराव करणारे

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही 2)

[10]

- अ) लाभांश
- ब) कंपनीद्वारे देखभाल करावयाच्या खात्यांचे प्रकार
- क) लेखापरीक्षकाची नियुक्ती
- ड) स्वतंत्र संचालकांच्या निवडीची पद्धत स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) लाभांशाची घोषणा आणि देय याबाबत काय तरतुदी आहेत?

[8]

ब) कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 138 नुसार अंतर्गत ऑडिट म्हणजे काय?

[7]

प्रश्न 4) अ) अंकेक्षकचे अधिकार आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) संचालकांची अपात्रता स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1876

[Total No. of Pages : 4

[5952]-621

T.Y. B.Com.

**366 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
(2019 Pattern) (Semester-VI) (CBCS) (Paper-III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks : (Any 5)

[5]

- i) Maximisation of _____ is the goal of financial management.
 - a) Money
 - b) Profit
 - c) Production
- ii) _____ is the duty of finance manager.
 - a) Production management
 - b) Financial management
 - c) Human Resource managment
- iii) Societies can raise funds by _____.
 - a) Financial planning
 - b) Manpower planning
 - c) Production planning
- iv) Operating expenditure control is the part of _____.
 - a) Financial control
 - b) Cash control
 - c) Management control
- v) Statutory Audit is _____ to society.
 - a) Compulsory
 - b) Voluntary
 - c) Optional
- vi) Submission of Audit Report is _____ of co-operative Auditor.
 - a) Right
 - b) Duty
 - c) Power

P.T.O.

B) Match the following : [5]

'A'

'B'

i) Private Finance	a) Sources of finance
ii) Contribution of members	b) Financial control
iii) Proper utilisation of funds	c) Corporate finance
iv) Duty of Auditor	d) Appointment in society
v) Co-operative Auditor	e) Signing of Audit Report

Q2) Write short note (Any 2) : [10]

- a) Estimation of Financial Requirement.
- b) Investment policy of financial control.
- c) Duties of co-operative Auditor.
- d) Importance of Audit Report.

Q3) a) What is financial management? State its nature. [8]

b) State the characteristics of financial planning. [7]

Q4) a) State the policy of operating expenditure in co-operatives. [8]

b) State the various types of Audit in co-operatives. [7]

[5952]-621

T.Y. B.Com.

**366 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
(2019 Pattern) (Semester-VI) (CBCS) (Paper-III)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) ची वाढ हे वित्तीय व्यवस्थापनाचे लक्ष्य आहे.
अ) पैसा ब) नफा
क) उत्पादन
- ii) हे वित्तीय व्यवस्थापकाचे कर्तव्य आहे.
अ) उत्पादन व्यवस्थापन ब) वित्तीय व्यवस्थापन
क) मानवी संसाधन व्यवस्थापक
- iii) सोसायटीच्या द्वारे नीधीची उभारणी करतात.
अ) वित्तीय नियोजन ब) मनुष्यबळ नियोजन
क) उत्पादन नियोजन
- iv) दैनंदिन खर्चाचे नियंत्रण हा चा भाग आहे.
अ) वित्तीय नियंत्रण ब) शेष नियंत्रण
क) व्यवस्थापन नियंत्रण
- v) वैधानिक अंकेक्षण हे सोसायटीसाठी..... असते.
अ) सक्तीचे ब) ऐच्छिक
क) पर्यायी
- vi) अंकेक्षण अहवाल सादर करणे ही सहकारी अंकेक्षकाची..... असते.
अ) हक्क ब) जबाबदारी
क) अधिकार

ब) खालील जोड्या जुळवा.

[5]

‘अ’

‘ब’

- i) खाजगी वित्त
- ii) सभासदांचे योगदान
- iii) नीधीचा प्रभावी वापर
- iv) अंकेक्षकाचे कर्तव्य
- v) सहकारी अंकेक्षक

- अ) वित्तीय स्रोत
- ब) वित्तीय नियंत्रण
- क) कंपनी वित्त
- ड) सोसायटीद्वारे नियुक्ती
- इ) अंकेक्षण अहवालावर सही

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) वित्तीय गरजांचा अंदाज
- ब) वित्तीय नियंत्रणासाठी गुंतवणुक धोरण
- क) सहकारी अंकेक्षकाची कर्तव्ये
- ड) अंकेक्षण अहवालाचे महत्व

प्रश्न 3) अ) वित्तीय व्यवस्थापन म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप सांगा.

[8]

ब) वित्तीय नियोजनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

[7]

प्रश्न 4) अ) सहकारातील दैनंदिन खर्चाविषयक धोरण सांगा.

[8]

ब) सहकारातील अंकेक्षणाचे विविध प्रकार सांगा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1877

[Total No. of Pages : 3

[5952]-622

T.Y. B.Com. (Semester - VI)

COST & WORKS ACCOUNTING (Special Paper - III)

Techniques of Cost Accounting & Cost Audit

(2019 Pattern) (366 (E))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (attempt any 5) : **[5]**

- i) When actual cost exceeds the standard cost the difference is termed as _____ variance.
 - a) Adverse
 - b) Favourable
 - c) Balance
- ii) Pricing under abnormal conditions is made usually at _____ price.
 - a) increased
 - b) reduced
 - c) moderate
- iii) _____ standard deals with principles & methods of determining the material cost.
 - a) CAS - 3
 - b) CAS - 7
 - c) CAS - 6
- iv) Efficiency Audit is also called as _____ audit.
 - a) profitability
 - b) financial
 - c) agriculture

P.T.O.

v) Cost Audit is concerned with the verification of the correctness of _____ accounts.

- a) Financial
- b) Cost
- c) Management

vi) Material price variance (MPV) = _____.

- a) $(SQ - AQ) \times SP$
- b) $(AP - SP) \times AQ$
- c) $(SP - AP) \times AQ$

B) Match the following : [5]

Group - A

Group - B

i) Competitive Based Pricing	a) Origin in Japan
ii) Elements of Cost	b) Appointed by Central Govt.
iii) Target Costing	c) Driven by Competitor's Price
iv) Cost Auditor	d) Information Technology
v) IT	e) Material, Labour and Overheads

Q2) Short Notes (Any 2) : [10]

- a) Advantages of Standard Costing
- b) CAS - 6
- c) Types of Cost Audit
- d) Difference between Cost Based Pricing and Value Based Pricing.

Q3) a) From the following information you are required to calculate [8]

- i) Material cost variance
- ii) Material price variance
- iii) Material usage variance
- iv) Also verify the results

Material	Standard		Actual	
	Quantity	Rate per kg ₹	Quantity	Rate per kg ₹
C ₂	800	6	750	7
D ₁	400	4	500	5

- b) From the following cost data made available by Anent chemicals, Aurangabad, calculate [7]

- i) Labour Cost Variance
- ii) Labour Rate Variance
- iii) Labour Efficiency Variance
- iv) And Verify the Results.

Category of Labour	Standard		Actual	
	Hours	Rate per Hrs.	Hours	Rate per Hour
Untrained	1000	0.75	1100	0.80
Trained	500	1.25	400	1.20

- Q4) a)** Following cost & price details of a product of Indio Ltd is available for the year 2021-2022 [8]

You are require to calculate the effect of reduction in market price by 25% on :

- i) P/v Ratio
- ii) Break even point in Rupees

Production and sales	Units	5,000
Selling price per unit	₹	200
Marginal cost per unit (variable cost)	₹	100
Total Fixed Cost	₹	2,00,000

- b) State the Advantages of Cost Audit. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1878

[Total No. of Pages : 4

[5952]-623
T.Y. B.Com.
STATISTICS
Business Statistics - III
(2019 Pattern) (Semester - VI) (366(f))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*

Q1) a) Attempt Fill in the blanks any five of the following : [5]

- i) We can minimize cost function by using computation of _____ function.
- ii) If $C(x) = 36x^4 + 72x^3 - 27x + 122$ is the manufacturer's total cost equation then variable cost is _____.
- iii) CPM is _____ model.
- iv) FCFS is called _____ discipline.
- v) Long form of CPM is _____.
- vi) Total float is difference of earliest start and _____.

b) State whether *each* of the statement given below is true or false : [5]

- i) In queuing theory no. of arrivals is follows Poisson distribution.
- ii) PERT is non-deterministic model.

P.T.O.

- iii) In queuing theory, traffic density maybe greater than one.
- iv) If $C(x) = x^4 + 4x^2 - 7x + 22$ is the manufacturer's total cost equation then $x^4 + 4x^2 - 7x$ is called fixed cost.
- v) When total float corresponding activity is equal to zero then such activity is called as critical activity.

Q2) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Explain the following terms:
 - i) Network.
 - ii) Profit function.
 - iii) Simulation.
 - iv) Queue.
 - v) Traffic density.
- b) If $C(x) = 13x^3 + 5x^2 - 6x + 13$ is the manufacturer's total cost equation, find the :
 - i) average cost
 - ii) fixed cost
 - iii) variable cost
 - iv) marginal cost
- c) Explain the following terms:
 - i) Most likely time in PERT.
 - ii) Queuing system.
 - iii) Service Channel.
 - iv) Market Equilibrium,
 - v) Optimistic time in PERT.
- d) Explain the minima function with an illustration.

- Q3) a)** The following table gives the activities in a project and other relevant information: [8]

Activity	1-2	1-4	1-3	2-4	2-6	4-5	3-5	3-6	5-6
Duration	8	10	8	10	16	17	18	14	9

Find earliest start, earliest finish, latest start, latest finish, total float, free float and independent float for each activity. Also find critical path.

- b)** A road transport company has one reservation clerk on duty at a time. He handles information of bus schedules and make reservations. Customers arrive at a rate of 8 per hour and the clerk can service 12 customers on an average per hour. Under assumption of queuing theory, find: [7]

- Average number of customers waiting for the service.
- Average number of customers in a queue
- Average waiting time of customer for the service.
- Probability that the reservation clerk is idle.

Probability that a customer has to wait before he gets service.

- Q4) a)** Given below is the information about a project regarding different activities. All time estimates are in days. [8]

Activity	1-2	1-3	1-4	2-5	3-5	4-6	5-6
$t_0 :$	5	1	2	3	1	2	1
$t_m :$	6	1	4	6	1	2	4
$t_p :$	7	2	12	15	1	8	7

- Draw the PERT network diagram and find expected time estimate & variance for each activity.
- Given the total estimated project completion time is 17 days with SD 3.14 days. What is the probability that the project will be completed within 12 days?

- b) A company manufactures 200 cars cycles per day which changes according to availability of raw material : [7]

Production	196	197	198	199	200	201	202	203	204
No. of days	5	9	12	14	20	15	11	8	6

Consider the following sequence of random numbers :

82, 89, 78, 24, 52, 61, 18, 45, 04, 23, 50, 77.

Using the sequence, simulate the production for next 12 days. Use Monte-Carlo simulation method.

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1879

[Total No. of Pages : 4

[5952]-624

T.Y. B.Com.

BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III

(2019 Pattern) (Special Paper) (Semester - VI) (366(g))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Fill in the blanks (Attempt any 5 out of 6) : [5]

- i) _____ building is a collaborative process.
 - a) Team
 - b) Process
 - c) Management
- ii) _____ to a very large extent is the major cause of stress for most entrepreneurs.
 - a) Competition
 - b) Unity
 - c) Togetherness
- iii) In _____ conflict refers to an internal dispute and involves only one individual.
 - a) Intrapersonal
 - b) Intragroup
 - c) Intergroup
- iv) Entrepreneurial _____ is the process that motivates an entrepreneur to always stay in the direction of their goal.
 - a) motivation
 - b) deterrent
 - c) discouragement

P.T.O.

- v) _____ is the process that initiates, guides and maintains goal oriented behaviors.
- Motivation
 - Deterrent
 - Discouragement
- vi) _____ marketing is also called online marketing.
- Digital
 - Offline
 - Physical
- b) Match the following : [5]
i) Conflict	a) Motivation theory
ii) Intergroup conflict	b) 'x' and 'y' theory
iii) Herzberg's theory	c) Intrapersonal
iv) Mc Gregor's theory	d) Mobile marketing
v) Digital marketing	e) Conflict between groups inside and outside an organisation

Q2) Short notes (any 2 out of 4) : [10]

- On the job training
- Nature of stress
- Job description
- Social media marketing

Q3) a) Explain the various steps in training programmes. [8]

b) Explain the causes of conflict in entrepreneurship. [7]

Q4) a) Discuss the motivation in covid-19 crises for entrepreneurship. [8]

b) Discuss the role of digital marketing in entrepreneurship. [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1879

[5952]-624

T.Y. B.Com.

BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III

(व्यावसायीक उद्योजकता - III)

(2019 Pattern) (Special Paper) (Semester - VI) (366(g))

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा (सहापैकी कोणतेही पाच सोडवा) : [5]
- i) बांधणी ही एक सहकार्यशील प्रक्रिया आहे.
अ) संघ
ब) प्रक्रिया
क) व्यवस्थापन
 - ii) बऱ्याच मोठ्या प्रमाणात हे बहुतेक उद्योजकांसाठी तणावाचे प्रमुख कारण आहे.
अ) स्पर्धा
ब) ऐक्य
क) एकत्रितपणा
 - iii) संघर्ष हा स्तर अंतर्गत विवादाचा संदर्भ होतो आणि त्यास फक्त एक व्यक्ती समाविष्ट असते.
अ) आंतरवैयक्तिक
ब) आंतरसमूह
क) आंतरगत
 - iv) उद्योजक ही अशी प्रक्रिया आहे जी उद्योजकाला नेहमी त्याच्या ध्येयाच्या दिशेने राहण्यास प्रवृत्त करते.
अ) प्रेरणा
ब) प्रतिबंधक
क) निरुत्साह

v) ही अशी प्रक्रिया आहे जी ध्येयाभिमुख वर्तणुक सुरू करते, मार्गदर्शन करते आणि राखते.

- अ) प्रेरणा
- ब) प्रतिबंधक
- क) निरुत्साह

vi) विपणनाला ऑनलाईन विपणन असेही म्हणतात.

- अ) डिजिटल
- ब) ऑफलाईन
- क) भौतिक

ब) जोड्या लावा : [5]

i) संघर्ष	अ) प्रेरणा सिद्धांत
ii) आंतरसमूह संघर्ष	ब) 'क्ष' आणि 'य' सिद्धांत
iii) हर्डाबर्ग सिद्धांत	क) आंतरवैयक्तिक
iv) मॅक ग्रेगर्स सिद्धांत	ड) मोबाईल विपणन
v) डिजिटल विपणन	ई) संस्थेच्या आत आणि बाहेरील गटांमधील संघर्ष

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [10]

- अ) नोकरी प्रशिक्षण वर
- ब) तणावाचे स्वरूप
- क) कामाचे स्वरूप
- ड) सामाजिक माध्यमे विपणन

प्रश्न 3) अ) प्रशिक्षण कार्यक्रमातील विविध टप्पे स्पष्ट करा. [8]

ब) उद्योजकतेतील संघर्षाची कारणे स्पष्ट करा. [7]

प्रश्न 4) अ) उद्योजकतेसाठी कोविड-19 संकटात प्रेरणा यावर चर्चा करा. [8]

ब) उद्योजकतेमध्ये डिजिटल विपणनाच्या भूमिकेवर चर्चा करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1880

[Total No. of Pages : 4

[5952]-625

T.Y. B.Com.

366-H : MARKETING MANAGEMENT - III
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5): [5]

- i) _____ objective of marketing control is to observe progress as per decided planning.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Final
 - d) Interium
- ii) Marketing audit is done by _____.
 - a) Business Auditor
 - b) Marketing Auditor
 - c) Account department
 - d) Manager
- iii) As per 7 ps the process of which transfer raw material into finished good is called as _____.
 - a) Product
 - b) Price
 - c) Place
 - d) Direct supply
- iv) It is important that the _____ component be attractive for advertising to be perfect.
 - a) Design
 - b) Advertising media
 - c) Printing
 - d) Trademark
- v) _____ is an effective media in modern marketing.
 - a) Advertising on television
 - b) Direct selling
 - c) Social media marketing
 - d) Radio Advertising
- vi) In service marketing Hotel, cinemahall, Bank, Insurance, Travel, Gym etc are parts of _____ elements.
 - a) Product oriented components
 - b) Person oriented components
 - c) Quality oriented components
 - d) Industry group components

P.T.O.

B) Match the following: [5]

i) Legal and medical services	a) Social Media
ii) Rythm, music colour combination	b) Techniques of marketing control
iii) Facebook, Whatsup	c) Quality oriented components
iv) Swoc & variance analysis	d) Principles of Design
v) Sermons & prayers	e) Historical social media

Q2) Write short note (any two) [10]

- a) Product oriented components in service marketing.
- b) Characteristics of television advertisement.
- c) Features of social media marketing
- d) objectives of marketing audit

Q3) a) Explain the features of service marketing in detail. [8]

b) Explain the principles of design in detail. [7]

Q4) a) Explain the social media marketing in detail. [8]

b) Define marketing audit and explain it's objectives. [7]

PA-1880

T.Y. B.Com.

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

[5]

- i) ठरलेल्या योजनेप्रमाणे प्रगती होत आहे की नाही यावर लक्ष ठेवणे, हे विपणन नियंत्रणाचे उद्दीष्ट आहे.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) अंतिम ड) अंतरिम
- ii) विपणन अंकेक्षण हे द्वारे केले जाते.
अ) व्यावसायिक अंकेक्षक ब) विपणन अंकेक्षक
क) लेखा विभाग ड) व्यवस्थापक
- iii) 7ps या संकल्पनेनुसार कच्चा मालाचे पक्का मालात रूपांतर करून बाजारपेठेत विक्रीस उपलब्ध करण्याची प्रक्रिया या घटकात असते.
अ) वस्तू ब) किंमत
क) ठिकाण ड) प्रत्यक्ष पुरवठा
- iv) जाहिरात परिपूर्ण होण्यासाठी हा घटक आकर्षक असणे महत्वाचे असते.
अ) आकृती ब) जाहिरात माध्यमे
क) मुद्रण ड) व्यापार चिन्हे
- v) आधुनिक विपणनातील सर्वात प्रभावी माध्यम म्हणजे होय.
अ) दूरदर्शनावरील जाहिराती ब) प्रत्यक्ष विक्री
क) सामाजिक माध्यम विपणन ड) रेडीओ जाहिराती
- vi) सेवा विपणनात हॉटेल, सिनेमागृह, बँक, विमा, वाहतूक, जीम इ. सेवांचा समावेश यामध्ये केला जातो.
अ) वस्तूविषयक घटक ब) व्यक्तिनिष्ठ घटक
क) गुणवत्ताविषयक घटक ड) उद्योगसमूह घटक

ब) जोड्या जुळवा :

[5]

‘अ’ गट

‘ब’ गट

- i) कायदेशिर व वैद्यकीय सेवा
- ii) ध्वनी, संगीत, रंगसंगती
- iii) फेसबुक, व्हॉटसअप
- iv) स्वाॅक व संबंध विश्लेषण
- v) किर्तन प्रवचन

- अ) सामाजिक माध्यमे
- ब) ऐतिहासिक सामाजिक माध्यमे
- क) गुणवत्ता व कौशल्य विषयक घटक
- ड) आकृती विषयक तत्त्वे
- इ) विपणन नियंत्रण तंत्रे

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) सेवा विपणनातील वस्तुनिष्ठ घटक
- ब) दुरदर्शनवरील जाहिरातीची वैशिष्ट्ये
- क) विपणनाच्या सामाजिक माध्यमांची वैशिष्ट्ये
- ड) विपणन अंकेक्षणाची उद्दीष्ट्ये

प्र.3) अ) सेवा विपणनाची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) आकृतीविषयक तत्त्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) विपणन विषयक सामाजिक माध्यमे सविस्तर लिहा.

[8]

ब) विपणन अंकेक्षण व्याख्या सांगून त्याची उद्दीष्ट्ये स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1881

[5952]-626

[Total No. of Pages : 4

T.Y. B.Com.

**366-(i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - III
(2019 CBCS Pattern) (Semester - VI) (Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.**
- 2) Figures to the right side indicate full marks.**

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5):

[5]

- i) Agriculture price policy is required to _____
(provide incentives to farmers, to encourage farmers to spend more,
to increase income inequality, trade policy)
- ii) _____ is not an objective of national agricultural policy 2000.
(growth with equality, conserve soil and water, efficient use of
resources, food security)
- iii) Agricultural prices in India are _____
(uncertain, certain, constant, stable)
- iv) MSP protects the interests of _____
(consumers, farmers, investors, corporates)
- v) _____ are the prices which farmers are assured to receive
(Minimum support price, Procurements price, Issue price, Maximum
support price)
- vi) The industrial dispute act was passed in _____
(1945, 1968, 1991, 1947)

P.T.O.

- B) Match the following. [5]
i) Protection of interest of farmers	a) 2000
ii) Minimum wages act	b) CACP
iii) Support to agri produce	c) 1948
iv) The trade union (Amendments) act	d) MSP
v) National agricultural policy	e) 2001

Q2) Write a short notes (any 2 out of 4) [10]

- a) Need for policy interventions
- b) Market intervention schemes
- c) Minimum support price
- d) Causes of regional industrial imbalances

Q3) a) Explain the cost concepts of CACP. [8]

b) Write a note on Industrial dispute act. [7]

Q4) a) describe the need of balanced regional industrial development. [8]

b) Explain broad features of minimum wages act -1948 [7]

Total No. of Questions : 4]

PA-1881

[5952]-626

T.Y. B.Com.

366-(i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - III
(2019 CBCS Pattern) (Semester - VI) (Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

[5]

- i) कृषीविषयक किंमत धोरणांची देण्यासाठी आवश्यकता असते.
(शेतकऱ्यांना प्रोत्साहन, शेतकऱ्यांच्या खर्चास प्रोत्साहन, उत्पन्न विषमता, व्यापार धोरण)
- ii) राष्ट्रीय कृषी धोरण-2000 चे उद्दिष्ट नाही.
(समतेसह वृद्धी, मृदा आणि जलसंवर्धन, संसाधनांचा कार्यक्षम उपयोग, अन्न सुरक्षा)
- iii) भारतामध्ये कृषी किंमती आहेत.
(अनिश्चित, निश्चित, स्थिर, स्थैर्य)
- iv) किमान आधारभूत किंमती ला प्रेरणा देतात.
(ग्राहक, शेतकरी, गुंतवणूकदार, व्यावसायिक)
- v) या किंमती शेतकऱ्यांना मिळण्याची अपेक्षा असते.
(किमान आधारभूत किंमती, खरेदी किंमती, विक्री किंमती, कमाल आधारभूत किंमती)
- vi) औद्योगिक संघर्ष कायदा मध्ये समंत करण्यात आला.
(1945, 1968, 1991, 1947)

ब) जोड्या जुळवा :

[5]

i) शेतकरी हिताचे रक्षण	अ) 2000
ii) किमान वेतन कायदा	ब) सी ए सी पी
iii) कृषी उत्पादनास आधार	क) 1948
iv) व्यापारी संघ (सुधारणा) कायदा	ड) एम एस पी
v) राष्ट्रीय कृषी धोरण	इ) 2001

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) धोरणात्मक हस्तक्षेपाची गरज
- ब) बाजार हस्तक्षेप योजना
- क) किमान आधारभूत किंमती
- ड) प्रादेशिक औद्योगिक असमतोलाची कारणे

प्र.3) अ) सीएसीपी च्या खर्च विषयक संकल्पना स्पष्ट करा.

[8]

ब) औद्योगिक संघर्ष कायदा यावर टिप लिहा.

[7]

प्र.4) अ) समतोल प्रादेशिक औद्योगिक विकासाची आवश्यकता विशद करा.

[8]

ब) किमान वेतन कायदा, 1948 ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1882

[5952]-627

[Total No. of Pages : 2

T. Y. B.Com.

366 J : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT - III
(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.

Q1) Attempt any five of the following :

[5×2=10]

- a) Define defence expenditure.
- b) Define defence forces.
- c) What is war potential?
- d) Define industrial capacity.
- e) State the effect of war.
- f) What is post war problem?

Q2) Attempt any four of the following :

[4×5=20]

- a) Defence budget
- b) Indigenisation
- c) Challenges in defence
- d) Industrial capacity
- e) Raw material

Q3) Attempt any four of the following :

[4×5=20]

- a) Explain in new trends in Indian defence expenditure.
- b) Explain analysis of defence expenditure since 1998.
- c) Explain foreign aid as a contributory element of war potential.
- d) Explain industrial capacity as a element of war potential.
- e) Explain effect of war.

Q4) Attempt any two of the following :

[2×10=20]

- a) Explain in details challenges in defence and financial management.
- b) Explain in detail Indian defence expenditure since 1947 to 1971.
- c) Explain in detail impact of expenditure on Defence forces.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-1882

[5952]-627

T. Y. B.Com.

366 J : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT - III

(2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) डिफेन्स एक्सपेंडिचर व्याख्या द्या.
- ब) आमर्ड फॉर्सेस व्याख्या द्या.
- क) वॉर पोटेशियल म्हणजे काय?
- ड) औद्योगिक क्षमता व्याख्या द्या.
- इ) युद्धाचे परिणाम लिहा.
- फ) युद्धोत्त समस्या कोणत्या?

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) संरक्षण अर्थसंकल्प
- ब) भारतीयकरण
- क) संरक्षणातील आव्हाने
- ड) औद्योगिक क्षमता
- इ) कच्चा माल

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) भारतीय संरक्षण खर्चातील नवीन प्रवाह स्पष्ट करा.
- ब) 1998 नंतरच्या संरक्षण खर्चाचे विश्लेषण करा.
- क) युद्ध गतिमानतेतील परकीय सहकार्यातील घटक स्पष्ट करा.
- ड) 'औद्योगिक क्षमता' युद्ध गतिमानतेतील एक घटक स्पष्ट करा.
- इ) युद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) संरक्षण आणि फायनान्सियल व्यवस्थापनातील आव्हाने सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) 1947 ते 1971 या कालखंडातील भारतीय संरक्षण खर्चाचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- क) संरक्षण खर्चाचा भारतीय सेनादलावरील परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1883

[5952]-628

[Total No. of Pages : 4

T.Y. B.Com.

**366-K : INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any 5 out of 6) : [5]

- i) Variable cost of package tour changes as per _____
 - a) Number of package
 - b) Change in climate condiation
 - c) Number of package and change in climatic condiation
- ii) In terms of a destination what do attractions do _____
 - a) Generate the visit to a destination
 - b) Informal local recidents of the benefits of tourism
 - c) Support visitors of the destination
- iii) VISA which is issued to skilled and qualified professionals are _____
 - a) Tourist VISA
 - b) Employment VISA
 - c) Transit VISA
- iv) _____ provide emergency assistance to citizens in distress.
 - a) Embassay
 - b) Agent
 - c) Tour operator
- v) A _____ is a book of information about a place designed for the use of visitors or tourists.
 - a) Guide
 - b) Agent
 - c) Guide book
- vi) Indian Government is marketing India as a tourist destination through the _____ advertisement compaign.
 - a) Crediable India
 - b) Incrediable India
 - c) Gateway to back water

P.T.O.

B) Match the following : [5]

Group A

Group B

i) Independent tours	a) Service of trained tour manager
ii) Escorted tour	b) Travel independently
iii) Hosted tour	c) Visist to religious destinations
iv) Freedom tour	d) Agency utilizes the service of another agency.
v) Pilgrim tour	e) Designed as per the choice of tourists

Q2) Write short notes (Any 2 out of 4) : [10]

- a) Types of tour package
- b) Travel Documents
- c) Tour Brochure
- d) Handling emergencies

Q3) a) Explain in detail factors affecting the tour package formulation. [8]

b) Explain tourist buying behaviour and the role of tour operators. [7]

Q4) a) Discuss about tour booking and administration. [8]

b) State the need of quality and customer satisfaction. [7]

Total No. of Questions : 6]

PA-1883

[5952]-628

T.Y. B.Com.

366-K : INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM

(2019 Pattern) (Semester - VI) (Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) नुसार पॅकेज सहलीच्या किंमती बदलतात.
 - अ) सामानाची संख्या
 - ब) हवामान स्थितीतील बदल
 - क) सामानाची संख्या आणि हवामान स्थितीतील बदल
- ii) गंतव्यस्थानात किंवा मुक्कामाच्या ठिकाणी, आकर्षणे असतात.
 - अ) एखाद्या गंतव्यस्थानास भेट देणे
 - ब) स्थानिक रहिवाशांना पर्यटनाच्या फायद्याविषयी माहिती देणे
 - क) गंतव्यस्थानावर अभ्यागतांचे समर्थन करणे
- iii) कुशल आणि पात्र व्यावसायीकांना देण्यात आलेला व्हिसा आहे.
 - अ) प्रवासी व्हिसा
 - ब) रोजगार व्हिसा
 - क) संक्रमण व्हिसा
- iv) संकटात असलेल्या नागरीकांना आपत्कालीन मदत देते.
 - अ) दुतावास
 - ब) एजंट
 - क) टुर ऑपरेटर

- v) हे अथ्यागत किंवा पर्यटकांच्या वापरासाठी डिझाइन केलेल्या स्थानाबद्दलची माहिती पुस्तक आहे.
 अ) मार्गदर्शन
 ब) एजंट
 क) मार्गदर्शिका
- vi) भारत सरकार जाहिगत मोहिमेद्वारे पर्यटनस्थळ म्हणून भारताचे मार्केटिंग करित आहे.
 अ) विश्वासाह भारता
 ब) अविश्वसनीय भारता
 क) बॅकवॉटर गेटवे

ब) योग्य जोड्या जुळवा :

[5]

‘अ’ गट	‘ब’ गट
i) स्वतंत्र दौरे	अ) प्रशिक्षित टूर मॅनेजरची सेवा
ii) एस्कॉर्टेड पर्यटन	ब) स्वतंत्र प्रवास
iii) होस्ट केलेल पर्यटन	क) धार्मिक स्थळांना भेट देणे
iv) फ्रीडम पर्यटन	ड) एजन्सी दुसऱ्या एजन्सीच्या सेवांचा वापर करणे
v) यात्रेकरू सहल	इ) पर्यटकांच्या आवडीनुसार डिझाईन केलेले

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

- अ) पर्यटन पॅकेजचे प्रकार
 ब) पर्यटन माहितीपत्रक
 क) प्रवास दस्तऐवज
 ड) आपत्कालीन परिस्थिती हाताळणे

प्र.3) अ) टूर पॅकेज सुत्रिकरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे तपशिलवार वर्णन करा.

[8]

ब) पर्यटक खरेदीचे वर्तन आणि टूर ऑपरेटरची भूमिका स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) टूर बुकींग आणि प्रशासनाविषयी चर्चा करा.

[8]

ब) गुणवत्ता आणि ग्राहकांच्या समाधानाची गरज सांगा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1884

[Total No. of Pages : 2

[5952]-629

T.Y. B.Com.

COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATIONS - III

366 - L : Software Engineering

(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - III)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All Questions are compulsory.*
- 2) *Neat labeled diagrams must be drawn wherever necessary.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5 out of 6): **[5]**

- a) _____ shows the relationships of entity sets stored in a database.
 - i) Data dictionary
 - ii) Entity relationship diagrams
 - iii) Flow
 - iv) Scheme
- b) _____ testing involves testing a system with no prior knowledge of its internal workings.
 - i) Within the Box
 - ii) Outbox
 - iii) Black box
 - iv) Inbox
- c) _____ contains metadata ie. data about the database.
 - i) case study
 - ii) decision
 - iii) output design
 - iv) data dictionary
- d) _____ represents hierarchical structure of modules.
 - i) decision tress
 - ii) flow
 - iii) structure charts
 - iv) cohension
- e) Data _____ refers to the process of ensuring the accuracy and quality of data.
 - i) validation
 - ii) checks
 - iii) tree
 - iv) flow
- f) _____ is an assessment of the practicality of a proposed plan or project.
 - i) Risk assessment
 - ii) Feasibility Study
 - iii) Module
 - iv) Outbox

P.T.O.

B) Match the following: [5]

a) Decision table	i) selenium
b) Data flow diagram	ii) entity Relationship Diagram
c) Screen design	iii) tabular representation of decision making process
d) ERD	iv) graphical representation of symbols
e) Software testing tool	v) graphic design of user interfaces

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4): [10]

- a) Testing tools.
- b) Risk Projection.
- c) Fact finding techniques.
- d) Screen Layout designing.

Q3) a) Explain in detail structured system design. [8]

b) What is software testing? Explain its types. [7]

Q4) a) What are Entity Relationship Diagrams? Explain Entity Relationship diagrams by giving examples. [8]

b) What is feasibility study? Why it is important. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1885

[Total No. of Pages : 2

[5952]-630

T.Y. B.Com. (Vocational)

COMPUTER APPLICATIONS - I

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI) (365Voc(A))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks

[5]

- i) Artificial Intelligence is about _____
 - a) Playing a game on Computer
 - b) Programming with your own intelligence
 - c) Making a machine intelligence
 - d) Putting your intelligence in machine
- ii) _____ Language is preferred by IoT.
 - a) Python
 - b) HTML
 - c) PHP
 - d) C++
- iii) PaaS and SaaS are _____
 - a) Cloud Computing Services
 - b) Cloud Computing Applications
 - c) Cloud Computing Trends
 - d) Cloud Computing Models
- iv) _____ replaces the user's world with an entirely virtual world.
 - a) Augmented reality
 - b) Virtual reality
 - c) Graphical reality
 - d) Digital reality

P.T.O.

- v) An IoT ecosystem consists of _____ that use embedded systems.
- a) Web-enabled smart devices
 - b) Plastic Devices
 - c) Analog Devices
 - c) Mechanical devices

B) Match the Pairs [5]

i) Public Cloud	a) Intranet
ii) Google Glass	b) Internet of Things
iii) Amazon Web Service	c) Augmented reality
iv) Type of Cloud	d) Less Secure
v) IoT	e) IaaS

Q2) Write short note on the following (Any two) [10]

- a) Artificial Intelligence
- b) Working of VR
- c) SaaS

Q3) Answer the following (Any four) [20]

- a) What are the applications of IoT?
- b) What is Virtual Reality? Explain.
- c) Give the advantages of AI.
- d) What are the applications of Augmented Reality?
- e) How AI is benefited to business? Explain.

Q4) Answer the following Question (Any one) [10]

- a) What is IoT and explain its features and working?
- b) What is Cloud Computing? Explain its characteristics and advantages.

x x x

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1885

[Total No. of Pages : 2

[5952]-630

T.Y. B.Com. (Vocational)

COMPUTER APPLICATIONS - I

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI) (365Voc(A))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks

[5]

- i) Artificial Intelligence is about _____
 - a) Playing a game on Computer
 - b) Programming with your own intelligence
 - c) Making a machine intelligence
 - d) Putting your intelligence in machine
- ii) _____ Language is preferred by IoT.
 - a) Python
 - b) HTML
 - c) PHP
 - d) C++
- iii) PaaS and SaaS are _____
 - a) Cloud Computing Services
 - b) Cloud Computing Applications
 - c) Cloud Computing Trends
 - d) Cloud Computing Models
- iv) _____ replaces the user's world with an entirely virtual world.
 - a) Augmented reality
 - b) Virtual reality
 - c) Graphical reality
 - d) Digital reality

P.T.O.

- v) An IoT ecosystem consists of _____ that use embedded systems.
- a) Web-enabled smart devices
 - b) Plastic Devices
 - c) Analog Devices
 - c) Mechanical devices

B) Match the Pairs [5]

i) Public Cloud	a) Intranet
ii) Google Glass	b) Internet of Things
iii) Amazon Web Service	c) Augmented reality
iv) Type of Cloud	d) Less Secure
v) IoT	e) IaaS

Q2) Write short note on the following (Any two) [10]

- a) Artificial Intelligence
- b) Working of VR
- c) SaaS

Q3) Answer the following (Any four) [20]

- a) What are the applications of IoT?
- b) What is Virtual Reality? Explain.
- c) Give the advantages of AI.
- d) What are the applications of Augmented Reality?
- e) How AI is benefited to business? Explain.

Q4) Answer the following Question (Any one) [10]

- a) What is IoT and explain its features and working?
- b) What is Cloud Computing? Explain its characteristics and advantages.

x x x

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-1886

[Total No. of Pages : 2

[5952]-631

T.Y. B.Com. (Vocational)

**ADVERTISING, SALES PROMOTION & SALES
MANAGEMENT - I**

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - V) (365(B))

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks : [5]

- i) _____ is most important quality of effective sales manager
 - a) product knowledge
 - b) Self-confidence
 - c) MBA Degree
 - d) Knowledge of English
- ii) Effective sales planning is the prime responsibility of _____.
 - a) CEO
 - b) Cost Manager
 - c) Sales Manager
 - d) Marketing manager
- iii) In SWOT analysis 'S' stands for
 - a) Sensitive
 - b) Strong
 - c) Smiling face
 - d) Strength
- iv) It is practice of following some social rules and norms for upliftment of society.
 - a) Branding
 - b) Packaging
 - c) Corporate Social Responsibility
 - d) CPM
- v) _____ is the geographical distribution of available market.
 - a) Sales Budget
 - b) Sales Quota
 - c) Sales territory
 - d) Sales manual

P.T.O.

- B) Match the pairs : [5]
i) CRM	a) Analysis of sales
ii) Good Communication	b) Set of strategies
iii) Sales Planning	c) Expected sales
iv) Sales Quota	d) Quality of sales manager
v) Sales audit	e) Improves seller - customer relationship

Q2) Write short note on (any 2) : [10]

- a) Sales analysis
- b) Online sales promotion
- c) Corporate social Responsibility
- d) Tools of CRM

Q3) Answer the following (any 4) : [20]

- a) Emerging trends in CRM
- b) Order Processing
- c) Sales Quota and Sales territory
- d) Sales Audit
- e) Need of Physical distribution of Goods
- f) Need of Warehousing

Q4) Answer the following (any 1) : [10]

- a) What are the functions and responsibilities of sales manager in modern sales management?
- b) Write detail note on Event Management vs sales management.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-2705

[Total No. of Pages : 2

[5952]-632

T.Y. B.Com. (Vocational)

TAX PROCEDURE & PRACTICES

**365 C-VOC : Customs Duty and Foreign Trade Policy
(CBCS-2019 Pattern) (Semester - VI) (Paper-I)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) State whether the following statement is True or False: [5]

- a) Laptop Computer brought as baggage by person above 18 years of age is fully exempt from customs duty.
- b) Time limit to file memorandum of cross-objections before Tribunal is 30 days.
- c) An appeal to High court shall be made within 180 days.
- d) A person aggrieved by the order of Tribunal in the matters of classification or valuation of goods can make an appeal before High court.
- e) An Export Oriented Unit (EOU) can be set up anywhere in India.

B) Choose the correct answer (Any Five): [5]

- a) Time limit to file memorandum of cross-objections before Tribunal is _____.
 - i) 20 days
 - ii) 45 days
 - iii) 55 days
 - iv) 60 days
- b) _____ is the rebate of excise duty and customs duty paid on inputs used in exported final products under section 75 of Customs Act.
 - i) Discount
 - ii) Ad-valorem duty
 - iii) Market Price
 - iv) Duty drawback
- c) _____ is the time limit for re-exportation of goods as such u/s74.
 - i) 4 years
 - ii) 3 years
 - iii) 3 years and 6 months
 - iv) 2 year

P.T.O.

- d) ____ is the rate of duty drawback if the goods are exported without use.
i) 50 percent	ii) 49 percent
iii) 98 percent	iv) 99 percent
- e) Period of limitation for claiming customs duty refund is ____.
i) One year from the date of payment of duty and interest
ii) 8 months from the date of import/export
iii) 6 months from the date of payment of duty and interest
iv) 2 years from the date of import/export
- f) The effective rate of duty shall be ____ on baggage.
i) 30.5 percent	ii) 31.5 percent
iii) 35.0 percent	iv) 38.5 percent

Q2) Write Short Notes (Any Two):

[10]

- Warehousing Bond (Section 59).
- Bailable offences.
- Scope of Foreign Trade Policy.
- Importer-Exporter Code (IEC) under (FTP).

Q3) Answer the following questions (Any Four):

[20]

- What is the permissible time limit for paying drawback?
- What are the features of Foreign Trade policy?
- What are the provisions regarding confiscation of improperly imported goods?
- What are the provisions of appointment of public warehouses?
- What are the different provisions regarding removal of the goods from warehouse?
- What are the various provisions in respect of interest on delayed refunds?

Q4) Answer any One of the following question :

[10]

- Discuss the provisions in respect of appointment of customs ports, airports etc.
- Briefly state the law relating to demand for payment of duty under section 28 of the Customs Act.

